

Historie Citic do roku 1938

Čím začít ? Snad dobou asi před 40 až 50 milióny let, kdy došlo na jihu a východě Evropy k obnovené horotvorné činnosti a vrásnění Alp a Karpat. Část zemské kůry, ležící severně od zlomu, zůstala v poměrně pevném celku a ve spodní tlaky nadzvednuté, k severu nakloněné poloze, kdežto část, ležící od zlomu na jih, pohroužila se až 400 m do hlubiny. Probudila se velká vulkanická činnost velikých čedičových krbů českého středohoří a Doupovských vrchů, které opětovně vylévaly spousty lávy všemi starými puklinami zemské kůry a zasypávaly své okolí popelem.

Podnebí Karlovarska bylo tehdy tropické. Rostly zde palmy, skořicovníky a kafrovníky vedle subtropických vavříků, fíků, sekvojí a dnešních dubů, javorů a jilmů. Žili zde již savci vyšších řádů, poloopice vedle prvních chobotnatců a šelem psovitých i kočkovitých. Příznivé podmínky umožnily v některých dobře zavlažovaných místech konzervaci a přeměnu bujné vegetace v uhelné sloje. Tak vznikly i sloje sokolovsko - karlovarské hnědouhelné pánve i ligniticko - hnědouhelná sloj pánve chebské. Srážkové vody nemohly již odtékat na sever, kde jim stály v cestě Krušné hory a razily si proto cestu na východ. Řeka Ohře byla během svého, snad 50 miliónů let trvajících života nucena prořezávat si cestu do svého, stále se pod ní zvedajícího dna tak, že si někde, jako na úseku mezi Svatošem a Loktem, vyryla až 250 metrů hluboké koryto v žulách.

Nejstarší dosud nalezené stopy po existenci pračlověka na území dnešního Poohří jsou opracované a omléte pazourky ze starší doby kamenné - paleolitu. Hojnější důkazy o životě člověka nalezneme ze střední doby kamenné - mesolitu. V této době se rozkládaly po obou stranách Ohře neprostupné pralesy a četné slatiny. Proto prvotní člověk tohoto kraje byl lovec a rybář. Žil hlavně na místech u břehu řeky, vyvýšených s písčitou půdou. Na Sokolovsku to jsou mesolitické stanice u Šabiny, Těšovic a Královského Poříčí. V mladší době kamenné - neolitu (4 - 2 tis. př.n.l.) byl člověk, který osídlil Poohří již zemědělcem a pastevcem. Lov zvěře a ryb jen doplňoval jeho obživu. Začal obdělávat půdu, vyráběl kamenné nástroje větší velikosti. Používal k tomu nejen pazourků, ale i jiných hornin, které se daly lehce opracovat. Stavěl si dřevěné, hlínou vymazávané chaty, zakládal na příhodných místech osady, které byly někde oploceny, někdy chráněny palisádami i obklopeny příkopy. Výsledky své zemědělské práce, úrodu ze svých políček uschoval zprvu v proutěných koších, později koše vymazával hlínou, až začal vyrábět nádoby hlíněné, které vypaloval v popeli a tak vzniká první keramika (předchůdci dnešních porcelánek na Sokolovsku ?).

Pozdní doba kamenná - eneolit, kterou vědci umísťují do období konce třetího a začátku druhého tisíciletí před n. l., je charakteristická především tím, že člověk začal vyrábět své nástroje z kovu, který již dovedl nejen tavit, ale i primitivně opracovat. Nejstarším kovem byla měď a cín. Byly to však kovy měkké. Až náhodný objev slitiny těchto dvou kovů (bronz), umožnil vyrábět nástroje pevnější. V této době již vznikají první hradiště, kmeny se opevňují před útoky kmenů výbojných. A doba bronzová je již charakterizována nejen zdokonalováním kovových výrobků, ale i změnou života lidí. Obratnější opracovatelé kovu své výrobky vyměňují, začínají s nimi obchodovat, bohatnou a tak dochází k prvním třídním rozdílům, člověk se začíná dělit na majetného a nemajetného. V tomto časovém období začíná se na území Karlovarska stěhovat od Domažlicka lid mohylový a od severu a severovýchodu lid lužických popelnicových polí. Lid mohylových polí se vyznačoval vyspělou řemeslnou zručností a bojovností. Nad hroby zemřelých budoval mohyly. Lid popelnicových polí pak stavbou těžko přístupných a opevněných hradišť.

V době železné nebyla Sokolovská oblast pravděpodobně osídlena. Příčinou toho bylo subatlantické drsné podnebí s častými dešti, které podporovaly bujný růst vegetace.

Slované osídlili Poohří v polovině 6. století n. l. Až do 12. století byly však tyto kraje velmi řídky osídleny. Karlovarska je hornatá a v té době bylo zalesněné hustými pralesy. Z toho důvodu se odborníci domnívají, že zdejší kraj osídlili Sedlčané, český kmen, jenž přicházel z českých krajů /od východu - proti toku řeky Ohře/. Archeologické nálezy, staré slovanské názvy potoků a osad nasvědčují tomu, že se od slovanských sídlišť Úhoště a Hradce u Kadaně šířilo toto osídlení v poměrně úzkém pruhu povodí řeky Ohře až k vlastní planině Chebské, kde se slovanský okruh nápadně rozšiřuje. Další důkazy o slovanském osídlení kromě archeologických nálezů potvrzují jazykovědci. Na Sokolovsku známe stará jména slovanských osad - Citice, Svatava, Lipnice, Lomnice, Rozmyšl, Tatrovice a další. Slované té doby se živili zemědělstvím, spojeným s chovem dobytka. Rovněž bylo známo včelařství, hluboké lesy umožňovaly dobrý lov a řeky lákaly k rybolovu. Muži byli známi jako dovední kováři, ženy jako zručné tkadleny. Vyráběli hlíněné nádoby, které

je nejstarší nesporně hmotnou památkou staroslovanského osídlení našeho kraje - vykopávky u Dolních Loman u Františkových Lázní (pocházejí z 5. století).

Náš dnešní kraj byl během času rozdělen na čtyři hlavní slovanské oblasti - Chebsko, Sedlecko, Lucko a Mežsko. Sokolovsko patřilo do Sedlecké oblasti, nazývané podle hradu Sedlec u dnešních Karlových Varů, který byl prokazatelně v 10. - 12. století jeho hlavním střediskem.

K českému státu bylo Sedlecko připojeno nejspíše asi v polovině 9. století a ustaveno jako samostatná župa českého státu. Sedlecko bylo vždy považováno za součást českého státu, na čemž mnoho nezměnila ani dočasná okupace velké jeho části německými feudály ve druhé polovině 12. století (za Fridricha Barbarossy). Tato okupace však položila zároveň s rostoucí expansí valdsaských cisterciáků (od roku 1133), která ji provázela, základy k německé kolonizaci a germanizaci této oblasti. Kolonizace se projevuje nejen v našem kraji. A protože postupuje v celé střední Evropě od západu k východu, dochází v našem kraji zejména ke kolonizaci ze sousedních německých zemí. S německou kolonizací se v našem kraji začíná rozvíjet hornictví a dolování rud. Na Kraslicku se začíná dolovat stříbro a olovo (Oloví), v Krásně a Horním Slavkově se doluje olovo, měď a cín.

Pobělohorské doby zanechaly v kraji těžké rány. Nedaleké hranice království českého překračovala vojska bavorská, sasská, anglická, švédská. Byli to většinou žoldnéři, kteří pálili, kradli, loupili, vraždili a znásilňovali. Uklidnění evropských států po třicetileté válce a přibývající industrializace přináší i na Sokolovsko normálnější poměry. Okolo dnešního Sokolova se na počátku 17. století rozkládala úrodná pole, kde se začaly zakládat chmelnice, které bohatě odměňovaly rolníky za jejich práci.

Koncem 19. století nastává pro Sokolovsko nové dějinné období. Celkem laciné palivové dříví se začíná nahrazovat hnědým uhlím, jehož ložiska jsou zde objevena ke konci 18. století. Zprvu primitivní kutání je stále více nahrazováno těžením průmyslovým. Pro doly jsou zabírána stále nová pole, ubývá dobré a kypré půdy. Pěstování chmele je omezováno a když přichází několik let špatné úrody, je v roce 1880 zastaveno úplně. Nejdříve mohli těžit uhlí majitelé pozemků, kteří jej mohli dobývat tak jako písek, vápenec nebo hlínu. Takovému těžení uhlí dnes říkáme „selské dobývání“. Teprve knížecím dekretem z 16. března 1793 byla těžba uhlí podřízena hornímu řádu. Prvním větším podnikatelem Sokolovska této doby byl Jan David Starck z Kraslic. Různými koupěmi a zakládáním chemických a báňských podniků se stal ve třicátých letech 19. století nejbohatším mužem Karlovarska. Byl první, kdo začal v pecích místo dřeva užívat uhlí. V devadesátých letech byla skoro celá těžba v rukou a pod kontrolou akciových společností. Po roce 1918 to byly např. společnosti: Wiener Kohlen-Industrie-Vereine v Citicích a Bukovanech, Zieditz-Haberspirker Kohlegewerkschaft (Citicko-habartovské těžárstvo - zkratka C.H.T.) též v Citicích a Bukovanech, Dionys-Laurenzi v Citicích atd.

S rozvojem uhelného průmyslu vzrůstal i průmysl ostatní. Podnikatelé využívali možnosti stavět nové průmyslové podniky v blízkosti dolů, kde měli uhlí. A tak se rozvíjí průmysl báňský (Rotava, Chodov), chemický (Sokolov), sklářský (Nové Sedlo, Oloví Dvory), textilní (Aš, Kraslice), výroba porcelánu (Dvory, Stará Role, Merklín), výroba hudebních nástrojů (Kraslice, Luby)). Nesmím ani opomenout železnici, která spojila Sokolovsko a Chebsko se světem. V letech 1871 - 1872 se staví trať Praha - Chomutov - Cheb a Vídeň - České Budějovice - Cheb (Praha).

S rozvojem průmyslu začíná na Sokolovsko pronikat opět český živel. Jsou to hlavně dělníci, odborníci. Již v roce 1894 byl v Sokolově zřízen Odbor národní jednoty severočeské. V roce 1905 v Citicích, v roce 1907 ve Svatavě. V roce 1908 začíná vycházet jediný český časopis tohoto území „Stráž na Ohři“ ve Svatavě.

Po první světové válce dochází k zakládání českých menšinových škol. Vůbec první novostavba české obecné školy na Sokolovsku byla otevřena v Citicích již po necelých čtyřech letech českého vyučování v obci. Den jejího otevření, 2. září 1923, se stal svátkem pro české obyvatelstvo ze širokého okolí. Průmysl, kde dělníci pracovali 12 až 14 hodin denně (muži, ženy i děti), bez hygienického zařízení i pitné vody, to vše vedlo k odporu. Horníci zakládali bratrské pokladny (základ dnešního nemocenského pojištění), a hlavně stávkovali za lepší pracovní podmínky. Např. roku 1882 v Mostě, kde byla stávka krvavě potlačena. Zde také musím připomenout rok 1894, rok krvavě potlačené stávky v Citicích, kterou blíže připomíná i kronika obce Citice. Obětem byl postaven pomník v Citicích. I v roce 1900 se stávkovalo - všeobecná hornická stávka od 19. ledna do 20. března. Na základě této stávky byl uzákoněn 9 hodinový pracovní den a 5 - 10 % zvýšení

mezd. Proběhlo ještě mnoho stávek, ale to již nastává světová hospodářská krize, která zasáhla i těžbu hnědého uhlí. Vše vyvrcholilo v roce 1938 zabráním našeho pohraničí po Mnichovské dohodě. Následovala 2. světová válka, která i na Sokolovsku znamenala mnoho utrpení, nesvobodu, mrtvé i raněné ve válce, pracovní nasazení do říše, válečné zajatce, koncentrační tábory, strach.

To byla ve stručnosti historie tohoto kraje podél břehů řeky Ohře, tak jak ji zachytili historici. Chtěla jsem tímto stručným shrnutím jen trochu připomenout, jak to zde v průběhu staletí vypadalo a že obec Citice je zde již několik staletí.

Jelikož jméno obce Citice náleží mezi jména čelední a vzniklo z osobního jména. Proto je třeba spojit jméno Citice s názvem Cítov, staročesky Cietov (u Mělníka). Podle toho i jméno Citice mělo původně tvar Cietici - lidé Cietovi. Poněvadž krajina u Sokolova byla brzy poněmčována a toto jméno zapisovali písaři většinou němečtí, nalézáme v zápisech jen tvar Citice místo Cietice. Nejstarší doklady o tomto pojmenování obce pocházejí ze 14. století. Po mnoha tvarech např. Czyticz, Sittitz, Zieditz, Tzitz, a znovu Zieditz se obec od roku 1885 nazývala Cidice, od roku 1923 Citice. Pro zajímavost jsem zašla na poštu a po nahlédnutí do abecedního seznamu obcí České republiky jsem zjistila, že skutečně existuje obec Cítov v okrese Mělník. Obdobný název má i obec Cítov v okrese Přerov, Citonice v okrese Znojmo a Cítkov v okrese Chrudim. Ale to vše jsou jen obdobné názvy - Citice jsou jediné tohoto jména.

A proto se již budu věnovat pouze historii obce, ležící na levém břehu řeky Ohře (kromě tří panelových domů na pravém břehu), 3 km jihozápadně od Sokolova ve 420 m nad mořem, tak jak ji zaznamenali kronikáři. Nejprve to bylo německy (psáno kurentem) - kronika založena v roce 1927 - přeložil ji pan Karel Hrabák a zapsala jeho dcera, slečna Sylva Hrabáková v letech 1992 až 1993. Kronika zaznamenává události až do roku 1938. Druhá kronika (psaná již česky), zaznamenává dobu po roce 1945 (nepravdělně), až teprve v šedesátých letech je psána již novodobá historie obce pravidelně.

Úvodním záznamem kroniky se dovídáme, že kronika byla založena až v roce 1927, přestože na podkladě zákona S.D.G. č. 80 z 30. ledna 1920 a vládního nařízení z 9. ledna 1921 měla být vedena nejpozději do konce roku 1922. Dne 1. října 1927 byl založen místní výbor pro dějiny obce, v tomto výboru byli starosta obecního úřadu pan Franz Prokisch, čestnými členy pánové Josef Stoidner Anton Lösl. Prvním kronikářem byl místní učitel a zároveň knihovník pan Albert Thummerer.

A protože byli zakladatelé kroniky v naší obci, řekněme si o nich pár slov.

Pan Franz Prokisch se narodil 7. dubna 1872 v Dolním Rychnově. V srpnu 1878 se spolu se svými rodiči přistěhoval do Citic. Od svých šestnácti let pracoval jako horník. Jeho prvním pracovištěm byl důl Fischer. Jako horník se také zúčastnil krvavého den Citické stávky - 3. května 1894. Tímto dnem se z bezstarostného jinocha rázem stal bojovník v dělnickém hnutí. Jeho pracovní činnost byla různorodá. Konečně po dlouhých letech hledání našel na podzim roku 1902 trvalé zaměstnání jako horník na dolech Adolf - Sophin v Bukovanech. Od tohoto okamžiku je ve vedoucích funkcích ve všech občanských a odborových svazech. V roce 1923 byl zvolen starostou obce a v roce 1927 znovu zvolen na další období.

Jako otec rodiny, která čítala deset chlapců, měl před sebou obrovskou úlohu. Pan Josef Stoidner pracoval jako zemědělec. Narodil se 5. září 1860 v Citicích. Pochází ze šestnácti dětí. Po ukončení obecné školy navštěvoval gymnázium v Lokti. Nemoc otce ho donutila zanechat studií a převzít hospodářství. Od roku 1888 hrál pan Stoidner významnou úlohu v dějinách obce i celého okresu. V roce 1895 byl zvolen starostou obce Citic a předsedou okresního úřadu. Jeho hlavní pozornost se obrátila na zlepšení sociálního postavení venkovského lidu. Za jeho působení v úřadech byla postavena také nová škola v Citicích.

Pan Anton Lösl patřil do stavu řemeslníků. Jako správný ševcovský mistr všude vystupuje pro dobro obce. Narodil se 13. března 1869 v domě č. 8 v Citicích. Jeho rodina pocházela ze starého falckého rodu, který během reformace přesídlil z Falce do Lískové (Haselbach). Rodinná usedlost koncem osmdesátých let minulého století do základů shořela. Později v těchto místech stála obecná škola v Lískové. V roce 1870 se rodina Löslů přistěhovala do Citic.

Dalším členem místního výboru pro dějiny obce byl pan Albert Thummerer, který se narodil 1. března 1889 v lazaretu v Malé Hledě u Mariánských Lázní. Na učitele vystudoval v Praze. Jeho první pracovní místo bylo v Pochlovicích a Bukovanech. Od 1. září 1911 vykonával své povolání na německé obecné škole zde v obci.

V době, kdy byla tato kronika založena, měly Citice 134 domů a přibližně 1.700 obyvatel. Obec se dělila do tří skupin domků: střed vesnice, skupina domků přilehlých k dolu Fischer (Lidice), část obce zvaná Linec. Důležité objekty té doby? Čtyřtřídní německá obecní škola; dvouřádková česká menšinová obecní škola; pošta; stará škola, která se nyní přestavěla pro účely obecního úřadu; dům pro nejhudší obyvatele obce. Citice v té době již měly vodovod, který byl vybudován v roce 1912 a v roce 1909 se poprvé rozsvítila žárovka v obci a od té doby dodává elektrickou energii do sítě Citicko - habartovská uhelná společnost.

Obec delší dobu patřila pod panství Sokolov. Později patřila pod obce Dolní Rychnov a Tisová. V poslední jmenované obci byly po velkém požáru zničeny veškeré materiály a akta patřící obci Citice. 30. listopadu 1856 se staly Citice samostatnou obcí.

Kronika se vrací až do roku 1914, kdy byla dne 27. července vyhlášena mobilizace (v neděli). Při čtení jmen padlých v této válce si mimoděk připomínám některá jména obyvatel naší obce. Uvádím jejich jména, tak jak je zaznamenal kronikář: J. Baumgartl, M. Birner, J. Höfer, J. Teisinger, J. Günterer, J. Jünger, R. Kalbenschlag, F. Labsky, J. Fritsch, J. Kraft, J. Rus, G. Baumgartl, A. Brandner, K. Heitl, A. Fischer, F. Hrabák, A. Kühnl, A. Kummer, J. König, J. Peter, R. Pleil, A. Steidl, W. Kaspar, W. Pfeiffer, W. Schuh, J. Beck, W. Brandl, W. Dobner, F. Kühnel, J. Schwarz. V obci Hlavno najdeme připomínku v podobě pomníku padlým z této obce, jsou na něm tato jména: Birner Andreas, Brunner Johan, Giferfold Josef, Kühn Karel, Meierl Martin, Pfeger Andreas, Kodler Václav, Rehahn Andreas, Summer Václav, Alfperger Karel. Pomník byl postaven někdy po roce 1918. V obci Citice také nalezneme připomínku válečných událostí. Na návsi dodnes stojí pomník z roku 1959 s tímto nápisem: "Památce padlých dvou světových válek a obětí nacismu a fašismu v letech 1938 - 1945".

I přes tyto veliké oběti se v nově zřízeném československém státě situace obyvatelstva výrazně nezlepšovala. Z této tíživé situace vyvstala tzv. „Huverova akce“. Na jaře roku 1919 se v naší obci utvořil výbor této americké pomoci. Podílely se politické strany německé i české příslušnosti. Velký podíl na této akci měla důlní ředitelová paní Ilse Gold. Většina dětí v obci byla podvyživená, což dokládají snímky v kronice - děti ve věku 7 - 13 let, váha 17,5 - 27 kg. Tváře dětí na těchto snímcích jsou většinou vážné až zachmuřené. V tzv. „dětské kuchyni“ se spotřebovalo cca 159 kg cukru, 1.8744 sucharů; bylo dodáno 399 kg kakaa, 4.164 konzerv sladkého mléka, 104 kg sádla, 180 kg slaniny, 779 kg rýže, 789 kg fazolí, 1.085 kg mouky. Mimo této pomoci obdrželo mnoho dětí a válečných vdov zcela zdarma ošacení a prádlo.

Dále kronika uvádí, že název obce souvisí s loupežníky z Chlumu. Že poutníci, směřující od Sokolova k poutnímu kostelu v Chlumu sv. Máří, přicházeli do blízkosti místa, kde se nyní nachází střed obce Citice, a mnozí měli strach z loupežníků. Začali se třást (zittern) strachem a mnozí se ptali spolupoutníka, zda se také třese („zittern Du auch?“), tím prý vznikl asi prvopočátek názvu Citic. Ale my dnes již víme, že to bylo poněkud jinak; tak, jak je uvedeno v úvodu historie obce. Že jméno obce je původně slovanské - Cietici.

První osídlenci zde postavili tři statky - č.p. 1, 2 a 3. Statek č.p. 1 byl v roce 1870 zbourán z důvodu stavby železnice a byl znovu vybudován na místě, kde stojí ještě dnes. Původní místo je přibližně v místech mostu přes železniční trať, stával tam horní strážní domek, dnes již také zbouraný. Statky č.p. 2 (naproti obecnímu úřadu) a 3 (za bývalou samoobsluhou), stojí na svých původních místech. Postupně se obec rozšířila na 11 popisných čísel, ze kterých č.p. 4 - 10 patřily námezdním dělníkům na statcích. Č.p. 11 byl také dělnický domek, ale s povolením čepovat pivo - tedy první hostinec. Tenkrát pili výborné pivo z mázů (tupláků), ale pouze při církevních svátcích - vánoce, velikonoce, svatodušní svátky, masopust ... Další statky vznikly pravděpodobně rozdělením dědictví. Tak byl např. dvůr č.p. 1 oddělen od nynějšího dvora č.p. 27. Dvory č.p. 12, 13 a 15 patřily kdysi také k sobě. Statek č.p. 4 byl oddělen od statku č.p. 2.

Dále se kronika zmiňuje, že nejdříve bylo hlavní obživou zemědělství, pěstování chmelu, postupně těžba hnědé železné rudy. Ruda se dobývala hornickým způsobem a v tzv. prádelnách se čistila a poté povozy dopravovala do Rotavy. Ale pak byla nalezena první ložiska hnědého uhlí, které sedláci rozváželi povozy až do Hranic a Plesné.

Další řádky kroniky se týkají také uhlí - dolu Fischer - podle majitele, citického rodáka pana Ferdinanda Fischera (č.p. 25). Původní německý název je Fischerwerk, později důl Lidice. Nejprve se těžilo uhlí povrchově, později se přešlo na hlubinné dolování. Pro vysoké daně rodina Fischerů prodala nejprve část důlního území

nejprve panu Halbmaserovi (židovské národnosti), který toto území prodal říšskému Němci panu Paulu Aubrechtu Weinkaufovi, jenž přikoupil další důlní metry a vystavěl důl, který na tehdejší dobu překročil výkonnostní vrchol. Potomci prvního majitele žijí ještě dnes na Sokolovsku - rodiny Fischerova, Gottfriedova a Rubnerova - toto bylo zapsáno v roce 1927, ale nepochybuji, že tato jména jsou vám známa i dnes.

Dalším dolem zmíněným v kronice je Maierwerk - Důl Majer založený původně sedláky, kteří ale museli pro neznalost těžby zanechat a důl nakonec koupil pan Maier, který ale nepocházel z Citic. Nejstaršími důlními výměrami jsou Vincenc 1 a Vincenc 2 - pronajaty panu Maierovi v roce 1838, další výměry následovaly a nakonec byly spojeny v hnědouhelný cech Jakub - Vincenc důlní společnost v Citicích. Po otevření dalších štol nacházejících se na území obce byla v roce 1869 - 70 ustanovena Citicko - habartovské těžařstvo. Podnik se rozšiřoval a v roce 1893 začala činnost dolu Felicián, odkud bylo uhlí transportováno do třídírny u citické nákladní stanice řetězovou lanovkou dlouhou 1200 m. Z Budinerových dolů, které se nacházely v katastru obce Dvory, se povrchově těžené uhlí dopravovalo koňskou dráhou přes Linec na citickou nakládací stanici. Po sloučení s dolem Maierwerk byla tato koňská dráha zrušena.

Ale to už se dostáváme ke stavbě Buštěhradské dráhy, která byla započata v roce 1869. První kolej byla zprovozněna v roce 1870, druhá kolej byla položena v roce 1890.

Vlečka do Dolního Rychnova se začal stavět v roce 1871.

Další pracovní příležitostí pro občany Citic byly dvě cihelny (v roce 1850), kde se zpočátku v pecích topilo dřívím. Citice také mívaly mlýn - stával na břehu řeky Ohře naproti domu čp. 55. K tomuto mlýnu patřil ještě malý mlýn v Linci, který byl využíván při povodních na Ohři. Mlýn na břehu řeky Ohře byl po několika prodejích nakonec přebudován na továrničku na barvy, která svou činnost ukončila v roce 1901, kdy byl zregulován tok řeky Ohře. Mlýnek v Linci byl také prodán a nakonec sloužil jako bytová jednotka.

V šedesátých letech 19. století se na výšině naproti Bukovanům a jenž protínala hranice katastru obce Citice, těžil oxid železa. Z této suroviny se vyrábělo oleum, anglická nebo kouřící kyselina sírová. Červená zemina na tomto místě je důkazem těžby. Je také zmíněna německá obecná škola - byla postavena v roce 1889 a v průběhu let musela být dvakrát rozšiřována, tak jak se Citice rozrůstaly. Z důvodu laciné pracovní síly se do zdejšího kraje přistěhovalo mnoho Čechů, takže při převratu v říjnu 1918 žilo již v Citicích asi 300 osob české národnosti, kteří si přáli svou vlastní českou školu. Zpočátku byla dvoutřídní česká škola umístěna ve volných prostorách německé školy. Musela se spokojit s půldenním vyučováním. Dvě třídy německé školy se musely tomuto způsobu vyučování podřídit. A tak byla postavena a slavnostně otevřena 2. září 1923 první česká obecná škola na Sokolovsku, tak jak ji známe do dnešních dob - stojí vedle později vybudovaného fotbalového hřiště. Dnes slouží pro potřeby obecního úřadu a sportovců.

V roce založení kroniky -1927 ji navštěvovalo 61 žáků.

Velkou změnou v životě obce byla stavba okresní silnice v roce 1901 - 1902 z Dolního Rychnova na Bukovany s odbočkou na Linec a Hlavno. Před touto stavbou byla přes řeku Ohři pouze lávka pro pěší, která se na zimu odstraňovala. Povozy jezdily přes řeku při nízkém stavu vody. V zimě a při velké vodě byla doprava vedena přes Lískovou a Svatavu směrem na Sokolov. Když nebyla lávka, byl provoz přes řeku pramicemi a v zimě se chodilo přes zamrzlou řeku. Pramice měli sedláci, kteří měli louky okolo řeky. K zavlažování těchto luk používali zavlažovací kola - k jejich stavbě a opravám potřebovali pramice.

Na místě lávky byl v roce 1865 postaven dřevěný most. Vypráví se, že Prušáci při svém tažení skrze Sokolov Citice vynechali, protože tento most nebyl v jejich mapách zaznamenán.

Jak již bylo dříve uvedeno, byl v Citicích vodovod od roku 1912. Prameny byly zakoupeny od sedláků z Březové a vodovodní potrubí pro Citice i Lískovou vedlo společně až po Citice, kde se odklonila větev pro Lískovou (byla to společná stavba obou obcí). Pro rychle vzrůstající počet obyvatel bylo brzy málo vody a tak byly přikoupeny prameny od sedláků z Kamenice a to za velmi výhodnou cenu 4.000,- Kč.

Na jaře roku 1927 byly tyto prameny připojeny a nedostatek vody byl zažehnán.

Dále jsou zaznamenány události, které se během předchozích let udály v obci:

Požáry

- na poutní neděli v roce 1880 vyhořel Kommarův dvůr č. 12

- na podzim roku 1882 se staly Hornerovy dvory č. 3 a 25 obětí plamenů

- v roce 1883 zničil požár Martererův dvůr a Sadlerův dvůr
- v roce 1889 vyhořela stará škola, zvaná „Hertenhaus“ - tato budova stála na místě, kde se nyní nachází dům pana Lösla č. 19
- v roce 1898 poškodil velký požár domy č. 5, 6, 9 a 18.

Živelné události:

- krupobití se vyskytovalo velice zřídka
- povodně ve spodní části obce bývaly časté, hlavně při náhlém tání většího množství vody a byly také spojeny s ledovými krami na řece. Nejhorší povodně byly především v roce 1878 a 1909

V roce 1923 se začal stavět most přes řeku Ohři. Už tehdy byly stížnosti na provoz moderních dopravních prostředků na okresní silnici, na velkou prašnost a obecní úřad nebyl schopen obstarat kropicí vůz (tak si stěžuje tehdejší kronikář). Silnice byla v roce 1927 nově vyštěrkována a uválcována.

Při posledních volbách byly v obci tyto politické strany a spolky:

Němečtí svobodní socialisté
 Němečtí sociální demokraté
 Němečtí nacionální socialisté
 Spolek zemědělců
 Spolek živnostníků
 Strana křesťansko sociální
 Komunisté
 Čeští sociální demokraté
 Česká hospodářská strana

Kdo byl v čem první v Citicích ?

- první kolo vlastnil zámečník Franz Wolf, který bydlel v závodní kantýně dolu Fischer
- první auto vlastnil důl Fischer
- první rádio si pořídil pan ředitel Gold a pan Köhler, v současné době je v obci 31 těchto přístrojů
- když byl Kommarův dvůr č. 12 prodán Maierwerku, byly z hospodářské budovy vystavěny byty pro úředníky. Obytnou budovu a stáje získala Konzumní společnost Chodov, která tyto stavby zrenovovala pro své účely - obchod. Zde se usídlil pan Sattler Jessl
- první mlátičku si postavil pan Müller Anton v roce 1868, tato mlátička byla na ruční pohon
- první hnací stroj (zvířecí, či lidský pohon) vlastnil sedlák Anton Stark v roce 1884
- první elektromotor na pohon strojů vlastnili sedláci Josef Stoidner (č.1) a Josef Komma (č. 12)
- na poštovním a telegrafním úřadě byla činnost zahájena v roce 1894, funkce listonoše byla zavedena v roce 1902
- první státní telefon vlastnil obchodník Johann Sommer od srpna 1927, také auto od roku 1927
- první nákladní automobily se objevily v roce 1929 - pánové Lorenz Schimmer a Johann Sommer byli prvními majiteli této techniky

Staré lidové zvyky upadaly již tenkrát v zapomnění, proto se snažily lidové spolky tyto zvyky zachovávat a obnovovat:

- vynášení smrtky provádí německý tělovýchovný spolek
- německý kulturní svaz vykonává Tříkrálové zpěvy
- letní slunovrat oslavují mladí i staří každoročně na dvorech směrem k Bukovanům, při ohních se zpívá, tančí a pronášejí se různé pranostiky
- v těch samých místech pořádá české obyvatelstvo své oslavy Mistra Jana Husa
- na Ondřejskou noc a Štědrý večer se oživují staré zvyky - lití olova, pouštění skořápek ...
- mezi staré zvyky patří pálení čarodějnic, kladení drnů za práh domu

Na památku zastřelených horníků byl 20. srpna 1924 postaven na návsi v Citicích pomník Svazem horníků.

Proč ?

Vzpomíná důvěrník sociální strany pan Karl Zaha. V roce 1894 chtěli horničtí zaměstnavatelé snížit platy horníků. Ti se nechtěli podrobit a tak vyhlásili stávkou.

Stávkový výbor chtěl v pátek 4. května 1894 docílit rozhovoru s vedením šachty, chtěli znovuzahájení pracovní činnosti a zavedení zákona o nemocenském pojištění horníků. Ve čtvrtek 3. května byl svátek a dělníci se shromáždili v počtu 250 - 300 lidí ke společným rozhovorům na Mýtině. Z Mýtiny táhli horníci skrze Citice a chtěli jít do svých domovů. Když průvod došel v Nádražní ulici v Citicích (u starého nádraží) až k překladové rampě, bylo zde rozestavěno 5 četníků, kteří zavelili: „Stůjte!“. Jeden horník jménem Josef Spitzl se obrátil a nabádal ostatní k ústupu slovy: „Zde se střílí“. Sotva tuto větu vyřkl, třeskla první salva a Josef Spitzl zezadu zasažen do hlavy klesl k zemi. Mezi ostatními lidmi nastala panika a dali se na útěk. Četníci vystřelili ještě několikrát, výsledkem byli 3 mrtví a 9 těžce raněných. Ze zasažených lidí bylo 9 střeleno zezadu - potvrzeno ošetřujícím lékařem. Svaz horníků okresů Sokolov a Loket chtěl již za starého Rakouska zbudovat pomník na památku zastřelení horníků Josefa Spitzla z Rychnova, Karla Götzla ze Sokolova a Christiana Heinzla z Ovčárny, ale teprve v roce 1924 se tento záměr uskutečnil. Místní skupina Svazu horníků z Citic dostala za úkol vybrat vhodné místo (náves obce) a sochař pan Zuber z Chodova navrhl a vytesal pomník s mramorovou deskou, kde byla vyryta jména tří padlých horníků. Neúplný pomník byl odhalen 20. srpna 1924 (původně měla mramorová deska obsahovat i veršík - úřady jej zamítly).

Dlouhou dobu neměly Citice kanalizaci, pouze širokou stoku vedoucí skrz obce. Teprve v roce 1901 - 1902 při stavbě okresní silnice byla zřízena kanalizace vrchní poloviny stoky a to od pily pana Brandla k železničnímu přejezdu (u restaurace U závor). Spodní část vedoucí až k řece byla upravena až v roce 1923. Dále se zřídila kanalizace stoky od domu č. 8 k hlavnímu kanálu.

Již v roce 1895 bylo v Citicích vyznačeno základní vykolíkování pro stavbu budoucí kaple. Utvořil se spolek (16 členů), zřídil peněžitý fond. Tehdejší starosta předal 12. srpna 1913 peníze, které se v roce 1916 zapsaly jako čtvrtá válečná půjčka a tyto se v roce 1928 vyměnily za cenné papíry 300,- Kč hodnoty. V lednu 1927 byl založen Spolek pro výstavbu kostela s členy z Citic, Tisové a okolí. Škola mimo vzdělávání dětí se podílí i na kulturním životě obce promítáním filmů, poslechem koncertů z rádia, provozem knihovny.

Je až neuvěřitelné, kolik spolků v té době provozuje svou činnost v obci :

- 2 spolky dobrovolných hasičů
- 2 spolky válečných veteránů
- místní skupina DSDIB
- místní kulturní skupina
- odborový svaz pro důlní a hutní práce
- unie horníků
- svaz železničářů
- německý tělovýchovný spolek
- dělnický sportovní a tělocvičný spolek
- český dělnický tělovýchovný spolek
- spolek válečných invalidů
- spolek vysloužilých vojáků
- ovocnářský spolek
- spolek baráčníků
- spolek chovatelů drobného zvířectva ze zemědělského Kasina
- spolek pro výstavbu kostela
- spolek českých horníků
- svaz německé mládeže

Ale to se již dostáváme do roku 1928, kdy již kronika začíná zaznamenávat události jednotlivých let.

Např. že v tomto roce si postavili domy tito pánové: Schnurrer, Tille, Gärber, Kašpar Otto, Lein, Lhoták, Kneisl, Voller a Brandl Václav. V domku posledně jmenovaného zřídil jeho zeť (Mühlhans) pekárnu. Každoročně se sčítal dobytek v obci - v roce 1927 to bylo 76 krav, 25 volů a 33 telat; v roce 1928 80 krav, 20 volů a 28 telat. Dále bylo chováno 70 koz. Tyto údaje hrály roli při výpočtu daně ze spotřeby vody. V tomto roce došlo k prvnímu zpopelnění zemřelé osoby v krematoriu v Mostě. Touto osobou byl pan Grill (udržoval místní pumpu), který byl členem Spolku přátel žehu. Léto bylo v letošním roce velmi suché a tak kronikář připomíná napojení obecního vodovodu na prameny z Kamenice - bez těchto pramenů by určitě v obci nastala bída o vodu.

Poprvé v republice se uskutečnily volby do zemského zastupitelstva - 2. prosince, zároveň i volba členů okresního zastupitelstva. I letos se slavil den slunovratu, mnoho lidí přišlo na výšinu směrem k Bukovanům. 13. května se slavil Den matek - hladký průběh zajistily národnostní spolky ve spolupráci se školní mládeží. Oslava dne 5. července Mistra Jana Husa na již zmiňované výšině se také vydařila. Za pomoci zemské komise byla v obci zřízena dětská poradna, kterou převzal Mudr. Pecháček. Učitelství německé národní školy uspořádal filmová představení. V červnu se promítal film o cestě Středozezemním mořem, v listopadu film o Krkonoších. Ještě ke školství - 1. prosince odešel do důchodu řídicí učitel německé školy pan Josef Langer a od 1.9.1928 vykonával funkci řídicího české školy pan Ladislav Moravec. Na konci školního roku v červnu 1929 byla oslava odchodu pana Langerera, kde obdržel skupinový snímek učitelského sboru a obecní školní rady, tak jak bylo tehdy zvykem - toto je v kronice uváděno častěji. V celoroční zprávě uvedl kaplan pan páter Eduard Fischer 21 úmrtí oproti 18 úmrtí v minulém roce. Počet nově narozených byl v roce 1928 37 dětí, z toho 8 dětí zemřelo, oproti roku 1927, kdy se narodilo 46 dětí a z toho zemřely do 8.8.1929 pouze 3 děti.

Rok 1929 začal velkými mrazy (11. a 12. února až - 29°C), z toho důvodu byly vyhlášeny mimořádné prázdniny ve školách (18. 2. - 1. 3.). Ve většině domů zamrzly vodovody, některé z nich rozmrzly až v květnu. Na řece se utvořil led silný 90 - 110 cm a zároveň byly mohutné sněhové vichřice. Od plovárny v Sokolově až k Černému mlýnu byl mohutný led střílen aby se dal do pohybu. Trhací práce většinou zajišťoval závod Montan. Přes to všechno nedošlo na jaře k žádným povodním. Ovšem následky kruté zimy byly na mnoha místech odstraňovány ještě na podzim (opravy vodovodů apod.). Tyto opravy stály obec mnoho peněz a proto není divu, že obecní rozpočet musel být dorovnán z příspěvku vyrovnávacího fondu. Příspěvek z Masarykova fondu umožnil vařit chudým školním dětem vydatnou polévku z masa jako dopolední svačinu.

Uprostřed června byl Fischerův důl převeden do vlastnictví společností Montan a Průmyslové závody Dolní Rychnov - v důsledku toho bývalý vedoucí pan ing. August Köll nenašel v republice žádné pracovní místo a proto přijal práci v Rusku - v pohoří Ural, kam odešel s celou svojí rodinou.

Začaly se stavět další domy - pan Förster, Andreas Rus, Albert Svoboda, Michl Vogl, Georg Goller, Josef Fritsch, Josef Brandl. Přes zvyšující se počet domů a lidí (narodilo se 45 občánek a zaznamenáno bylo 19 úmrtí), se početní stav dobytka příliš nezměnil. Vylepšil se také železniční přejezd u hostince Steidl - místo štěrku se položily dřevěné pražce. Všechny oslavy se letos vydařily lépe než loni - oslavy slunovratu, Den matek i svátek Mistra Jana Husa. Dětská poradna v obci slavila obrovský úspěch, takže slečna Johanna Heinzmann (dcera vedoucího kanceláře na Maierwerku) se ujala funkce poradenské sestry. Osvětová činnost se velice zlepšila po zakoupení nové promítačky obecním úřadem za 1.263,- Kč. Je zmiňováno promítání filmů - např. v listopadu film o cestě Zepelínu okolo světa, hojně navštívený diváky v hostinci U slunce. Také obecní knihovna je hojně navštěvována.

V noci z 29. na 30. října vyhořela pila (majitelka vdova Elisabeth Brandl); pro dobré podzimní počasí byla pila brzy opravena a po Novém roce již se zase pracovalo. V tomto roce byla také zaznamenána první silniční nehoda této kroniky. Na odbočce silnice na Hlavno předjíždělo jedno nákladní auto druhé, přičemž jedno sjelo ze stráně. Nehoda se obešla bez zraněných.

Letní jízdní řád zavedl motorové vlaky, které nahradily klasické osobní vlaky (motorové osobní vlaky měly pouze dva vagóny) V létě se obec také napojila na autobusovou dopravu. Linka vedla ze Sokolova přes Rychnov, Citice, Dvory a Bukovany do Kytlice. Majitelem autobusu byl pan Dörfler ze Sokolova a obyvatelé se díky jemu mohli 3x denně dostat do Sokolova a zpátky.

Rok 1930 nezačal právě nejlépe. Hned počátkem roku postihlo část pracujících z Citic propuštění ze sklárny v Dolním Rychnově, hlavně mladé a otce rodin. Velký počet dělníků byl bez výplaty několik týdnů; někteří i několik měsíců. I přes tento počátek roku byly letos postaveny další novostavby - Josef Götzl, Josef Leicht, Franz Lebeda, Anton Walther, Josef Fritsch a katolický kostelní spolek. Počasí bylo až do poloviny roku velice náladové. V červnu a začátkem července vládla velká horka, na ně pak navazovalo dlouhotrvající deštivé počasí. Podzim přinesl hezké počasí, na které navazovala mírná zima. Sklizeň žita se může označit jako dobrá, ale ječmen, oves a pšenice značně utrpěly nepřízní počasí. Nedostatek obilí na jaře se projevil i cenově - žito a oves 80,- Kč; ječmen 90,- Kč; pšenice 120,- Kč za metr. Přesto se nezměnily ceny běžných potravin.

Majitel domu čp. 8 pan Vencel Brandl přeložil cestu u svého domu (střední cestu). Při budování kanalizace byl podpořen Obecním úřadem. (Dům čp. 8 - dnes rodina Bojanovských)

U spodního přejezdu přes dráhu se stala nehoda - závodní tesař pan Peter byl pod klesajícími závory tažen vozem tak, že utrpěl zlomeniny žeber a vnitřní poranění. Není jasné kdo nehodu zavinil - zda vozka nebo hradlař, který měl na starosti závory. Pro zmírnění bídy nezaměstnaných ustanovila obecní rada post ponocného, o který se střídali místní nezaměstnaní, a tím si přivydělali nějakou korunu.

Následkem regulace toku řeky se stav vrb okolo řeky velice snížil - poskytovaly materiál pro různorodé výrobky z proutí. V červnu se začalo s opravou říšské silnice ze Sokolova směrem na Cheb, která byla již dlouho ve velice špatném stavu. Firma Silgta (? - nečitelné v původní kronice) z Prahy. Stará železniční stanice se nacházela na výhodném místě jak pro vykládku materiálu, tak pro umístění strojů. Větší díl nezaměstnaných obce si při těchto pracích vydělal nějaké peníze, ovšem s příchodem zimy byly práce přerušeny a budou pokračovat na jaře při příznivém počasí. Z kulturních událostí připomeňme oslavy Dne matek a Den slunovratu. Při slunovratu se na citických pastvinách směrem k Hlavnu demonstroval slib zvaný Rütli. V blízkosti dolu Felicián byla dne 13. července pořádána Lesní slavnost, která i přes nepříznivé počasí vydělala 10.000,-Kč, z toho se 3.000,- Kč přispělo na německou školu. 27. července slavil místní dobrovolný sbor hasičů na zahradě pana Eduarda Stoidnera své 40. jubileum. Při obou slavnostech se obec vyšperkovala.

V letošním roce se zjišťoval počet zemědělských podniků a řemeslnických dílen, počet ovocných stromů a keřů a také počet obyvatel - v prosinci bylo zjištěno 1.794 osob v obci. V rámci akce na podporu nezaměstnaných a obyvatel nedosahujících životního minima dostávaly tyto osoby potravinové lístky v hodnotě 5,- Kč za lístek. Ženatí dostávali 4 lístky a svobodní 2 lístky na týden. Za tyto lístky se mohlo nakoupit: chléb, mouka, brambory, cukr nebo sádlo. Za velké účasti lidí z Citic i okolí se odehrálo položení základního kamene římsko-katolického kostela dne 22. června i posvěcení dne 19. října v čase posvícení. Kámen posvětil arciděkan pan Reihard Hogg. Posvícení řídil kanovník dr. Grüner z chebského kraje. Ve školním roce 1930 - 1931 byla zřízena jedna paralelní třída, takže se opět vyučovalo v šesti třídách jako před válkou. V rámci kultury se pořádaly přednášky, v knihovně bylo k dispozici 1.307 knih pro 97 čtenářů. Na konci zápisu doufal tehdejší kronikář, že se snad v roce 1931 zlepší hospodářská situace. Dnes již víme, že tomu bylo právě naopak.

Rok 1931 i přes trvání hospodářské krize se stavěly další domky - Georg Wettengl, Karl Loqwai, Josef Hošek, Josef Prokisch, Becker, Franz Pěnkava

Řídící učitel Willomitzer přestavěl svůj rodinný domek (čp. 113), ve kterém jeho syn otevřel 1. srpna obchod s elektro potřebami. Na jaře prodal Vencel Püchner Josefu Hoškovi (Čech) stavební parcelu v blízkosti kostela - na základy a opěrnou zeď vynaložil pan Hošek velké finanční náklady. Při kopání základů se narazilo na starou zasypanou štolu, která vznikla při dobývání hnědoželezité rudy. V Linci, na staré spojovací cestě směrem na Dvory se budovala kanalizace, která zde byla velmi zapotřebí. Při uvážlivé spolupráci mezi dolem Maierwerk a obcí byla kanalizace vybudována nákladem 23.000,- Kč, s podílem obce pouze 4.000,- Kč.

Obecní rada se zabývala výstavbou hřbitova s márnicí - zatím toto není možné uskutečnit pro nepříznivou finanční situaci. Teprve letos 14. února byl nalezen v řece u Sokolova oblíbený obchodník Johann Wettengl z Citic, který odešel z domova 22. prosince předchozího roku. Rok začal mírným zimním počasím, teprve v únoru nastaly mrazivější dny. Příjemné jarní počasí bylo vystřídáno velmi kolísavým letním počasím. Díky příznivému počasí pro zemědělství dopadly letos velice dobře sklizně sena, polních plodin i ovoce.

Byla dokončena oprava říšské silnice ze Sokolova na Cheb. Při těchto pracích byla dosti poškozena silnice na Dolní Rychnov (přeprava materiálu, strojů ...). Byla také opravena silnice z nádraží vedoucí přes důl Fischer k dolu Maierwerk na náklady obou dolů. Při těžebních pracích v pískovně pana Eduarda Stoidnera byl nalezen kmen stromu (asi dubu) starý asi 1.000 let.

I letos proběhly oslavy Dne matek a Dne slunovratu s hojnou návštěvností. Poprvé byl také slaven svátek Nanebevzetí velice slavnostním způsobem za velké účasti obyvatelstva a školní mládeže. Sváteční den připadl na 14. září, ale slavnost se konala až následující neděli 20. září. Citickou pouť navštívilo mnoho koupěchtivých lidí i občanů, kteří se přišli pouze potěšit z množství atrakcí pro děti, střelnic, kolotočů, stánků se sladkostmi i opečenými párky.

Oltáře měli nejlépe vyzdobené:

1. Josef Grünes čp.58
2. Eduard Stoidner čp.1
3. Antonín Püchner č.p.2
4. Vencel Brandl čp.8

Zúčastnily se také 4 spolky dobrovolných hasičů, spolek veteránů, pěvecký sbor a ostrostřelecký sbor z Tisové. 27. září se konaly obecní volby - do funkce starosty byl zvolen dosavadní jednatel německých nacionálních socialistů - důlní úředník - pan Christoph Kunnert narozený dne 1. 5. 1898 v Chebu. Za světové války stál, sotva osmnáctiletý na vícero frontách. Po polní službě, která trvala 27 měsíců, byl těžce raněn do horní části paže. Od roku 1918 pracuje v závodě Montan - Dolní Rychnov. Ve své funkci rozvířil bouřlivou činnost obecních spolků, nestrannickým vystupováním si získal velkou pozornost obyvatelstva i kladné hodnocení obecního představenstva.

Na zasloužený odpočinek odešel řídicí učitel pan Raimund Willomitzer na konci školního roku. Při skromné slavnosti obdržel skupinový snímek. Na vánoce se mohlo opět štědře podělit 180 chudých německých školáků. Největší zásluhu na této akci měla paní Ilse Gold, manželka důlního ředitele - její neúnavné činnosti se připisuje, že se za levný peníz mohly pořídit šaty a látky na prádlo. Tak jako se jí také připisuje největší peněžní příspěvek 2.500,- Kč. V rámci akce na Pomoc v nouzi pořádaném Okresním úřadem se na příspěvcích od členů obecního zastupitelstva vybralo v prosinci 2.000,- Kč.

Strojová výroba konfekce zatlačuje do pozadí jedno řemeslo za druhým. Špatně je na tom i místní švec - v září byla otevřena podejma s obuví (Bařa), která se koncem roku stěhovala do novostavby domku pana Hoška vedle kostela. Ke vzdělávání byla k dispozici opět místní knihovna se 1.368 svazky. Knihovnu navštěvovalo 105 čtenářů, kteří si vypůjčili 1.858 knížek. V závěru roku 1931 vypracoval místní kronikář na popud nejvěrnějších spolupracovníků Josefa Stoidnera a Antona Löslera situační plán a seznam čísel popisných a to v porovnání, jaký byl před stavbou dráhy a dolů a jaký je nyní. U některých domů najdeme i stručnou historii. Tabulka (č. 1) v původní podobě (tak jak ji zapsal kronikář) doplněná o údaje v roce 1945 a 2000 je zařazena na závěr.

I rok 1932 ovlivňovala hospodářská krize - stále stoupal počet nezaměstnaných, horníci jsou rádi pokud mohou za týden 3 - 4x fírat. Taktéž obecní rozpočet se nepodařilo pokrýt. Schodek v hodnotě 64.000,- Kč měl být uhrazen z vyrovnávacího fondu. Obec ale obdržela pouze 6.700,- Kč, scházející obnos musel být za velkých šetřících opatřeních ve všech oblastech ušetřen. I přesto byla na podzim zahájena výstavba hřbitova. Listina, která byla zazděna do hřbitovní zdi se zmiňuje o nutnosti jít až 2 hodiny (v jakémkoliv počasí) na hřbitov do Sokolova. Stavbu hřbitova podporovali občané i obecní zastupitelstvo, které šikovně vedeným jednáním ve spolupráci s komisí pro výstavbu hřbitova a zástupci firmy Montan - strojírenský závod Dolní Rychnov - od této firmy obdrželi 15.000,- Kč a pozemek o rozloze 198 m². Přispěl také ředitel společnosti C.H.G. pan Karl Gold nejen při jednáních ale i finanční pomocí. S pracemi bylo započato na den sv. Michaela a dne 8. října byla listina zazděna do zdi hřbitovní kaple. Citice mají nyní 1.791 obyvatel, kteří bydlí v 163 domech.

V tomto roce bylo postaveno 5 novostaveb rodinných domků č.p. 159 - 163. Narodilo se 44 dětí a z počtu 22 úmrtí zemřelo 7 dětí v nemocnici v Sokolově. Mezi zemřelé tohoto roku patří např. pan Stoidner - člen obecního výboru pro dějiny; nejstarší občan Citic pan Vencel Kühnl, který byl dvakrát starostou obce, a to v roce 1894 a 1917; ženatý syn bývalého starosty Peter Prokisch - jel na kole do práce (sklárna v Dolním Rychnově) a u čp. 18 se srazil s nákladním autem z Lískové tak nešťastně, že na místě zemřel. V dubnu shořela dřevěná bouda u domu čp. 158 - pan Josef Hošek byl odsouzen k trestu odnětí svobody nepodmíněně na 3 roky. Obžaloba zněla - žhářství - patrně zde hrála roli velká pojistka na samotnou stavbu rodinného domku.

Na počátku roku bylo velice mírné počasí, 12. února přinesla studená vlna - 18°C. Dalo by se říci, že počasí bylo pro zemědělce příznivé, kromě bouří, které se přehnalý přes obec ve dnech 6. a 14. července. Přestože se započalo se žňovými pracemi o něco později, byli sedláci s těmito pracemi brzy hotovi, jelikož v probíhajícím hezkém letním počasí se nemuselo např. opakovat sušení obilí. Pro zajímavost ceny plodin - žito 90,- Kč, oves 60,- Kč, brambory 25,- - 30,- Kč.

V únoru byl v Brandlově pile zpracován kmen prastarého dubu nalezeného ve Stoidnerově pískovně v loňském roce. Kmen byl rozřezán na skoro černá prkna, ze kterých si pan Stoidner pravděpodobně nechal zhotovit nábytek.

Ke kulturním dějinám obce je nutno dodat, že ke konci 19. století bylo řemeslo v některých rodinách velmi silně zastoupeno např. rodina Fritschů (č.p. 84) 3 tesaři, 1 zedník; rodina Löslů (č.p. 8) 3 tesaři; rodina Brandlů (č.p. 4) 1 tesař, 1 tesařský mistr, 1 tesařský polír (předák); rodina Kühnlů (č.p. 11) 2 zedničí mistři, 1 stavbyvedoucí. Ke kultuře patřily i každoroční oslavy Dne matek, lesního slunovratu a oslavy Mistra Jana Husa. Také svátek Nanebevzetí měl i letos velmi pěkný a slavnostní průběh. Na základě rozhodnutí spolku pro výstavbu kostela ze srpna 1932 se vždy druhou neděli v září koná církevní svátek Vyzdvižení kříže i tzv. „květinový den“, který organizuje německý kulturní svaz. V tento den vyhrávala na návsi všemi oblíbená dechovka pana Prokische. Místní knihovna se stále dobře vyrovnává s úkoly a požadavky na ni kladenými.

Těživá hospodářská situace se ani v roce 1933 nezlepšila, navíc se přidalo politické napětí, které vneslo především do německé části obyvatelstva velké znepokojení. Opět zůstal v obecním rozpočtu schodek, tentokrát ve výši 90.571,- Kč z vyrovnávacího fondu obec obdržela 11.410,- Kč. Peněžní ústavy zarazily kreditní půjčky na stavebnictví a proto byly postaveny pouze 4 stavby - márnice (č.p. 165) a tři soukromé domy (pan Höfer č.p. 166; Fischer Andreas /cukrář/ č.p. 164; Förster Hermann č.p. 167). Při výstavbě domu pana Fischera se materiál z výkopů použil na zasypání části rybníka a zároveň se zřídila v této části obce kanalizace (u kostela). Byla zbořena stará stodola u domu č.p. 11 a místo ní byla postavena výstavní novostavba. Po dokončení stavebních prací na prostranství hřbitova a márnice proběhla dne 9. června kolaudace a dne 25. června proběhlo vysvěcení hřbitova spojené s velkolepou slavností za účasti všech místních spolků, občanů Citic i školní mládeže. Konala se polní mše, kterou celebroidal vikář pan Enzmann z Krásna. První občan z Citic byl na novém hřbitově pohřben dne 3.7. - paní Elisabeth Riedl (žena drážního dozorce), a jako první občan z Tisové pan Alfred Florian Langhammer. Za zmínku stojí, že pan Johann Müller a Josef Pleier věnovali pamětní desku, která je umístěna na vchodu do hřbitova.

Ke statistice: 1.793 obyvatel, narozeno 36 dětí, zemřelo 16 obyvatel (z toho v Citicích bylo pohřbeno 13 lidí a v Sokolově 3 lidé). Svateb se letos konalo celkem 11. Zemřel také obecní kronikář, archivář pan učitel Albrecht Thummerer, který se podílel na bohatém životě v obci, ve škole i v početných spolcích. Na jeho počest se konalo smuteční shromáždění a dne 8. prosince vzdal zesnulému poslední poctu mohutný smuteční průvod. Při posledním sčítání dobytka bylo zjištěno, že v obci se chová 137 kusů hovězího dobytka, 15 prasat, 127 koz a 19 koní. Po zřeknutí se provozního práva na starou cestu do Sokolova, byly obci předány výměnou za tuto cestu od závodu Montan některé parcely - zemědělská půda, část obecního rybníka; další výměna proběhla s majiteli Antonem Götzlem a Antonem Steidlem (č.p. 3). Tito pánové obdrželi louku zvanou „Stierwiese“ na levém břehu řeky. Obec také obdržela od C.H.G. provozní právo na cestu vedoucí ke hřbitovu.

Počasí tohoto roku bylo příznivé pro zemědělství. Na začátku a na konci roku nastoupily silné mrazivé vlny (až - 17°C dne 27. ledna). Únor přinesl sníh a deštivé počasí. 5. března nastoupilo krásné jarní počasí, které vydrželo až do první jarní bouřky dne 20. března. 10. a 12. dubna se přehnaly celkem silné bouřky a konečně v červenci nastoupilo hezké počasí po dlouhodobě trvajícím špatném počasí. Úroda byla uspokojivá a ceny na podzim - pšenice 115,- Kč, žito 90,- Kč, ječmen 100,- Kč, oves 87,- Kč, seno 25,- Kč, sláma 25,- Kč, brambory 40,- Kč.

Politické dění ve světě se odrazilo i v obci. Po rozpuštění nacionálních stran a hnutí nebyla schválena volba starosty Christoha Kunnerta - vedením obecního úřadu byl pověřen první místostarosta pan Josef Leicht. Přes špatné obchody na dolech, v obchodech ale i v průmyslu byly zřízeny dvě nové živnosti - pan Meixner, autoopravárenská dílna a paní Gretl Fritsch - cukrářství. Opět se letos konaly slavnosti ke Dni matek, k Slunovratu a české obyvatelstvo oslavilo Mistra Jana Husa. Česká menšinová škola oslavila 10 let svého působení. Zvláště důstojně byl oslavován svátek Nanebevzetí za účasti velkého množství lidí. Podle zápisu v kronice býval v Citicích sbor - je zmiňován odchod prvního sbormistra pana Michela Vogla (důlní úředník), na jeho místo nastoupil učitel pan Franz Helget. Ke kultuře patří i putovní kino, které se usídlilo ve Steidlově hostinci - bylo hojně navštěvováno. Byl jmenován nový řídicí učitel pan Karl Herzer, který již 39 let působí jako vychovatel a učitel na zdejší německé obecní škole a 24 let jako sekretář obecního úřadu.

Obecní knihovna byla stále hlavním pramenem vědomostí, zábavy i poučení pro 112 čtenářů, kteří si vypůjčili

1.544 knih z celkového počtu 1.410 knížek. Dávný sen místních hasičů se stal skutečností v červenci tohoto roku, kdy získali motorovou stříkačku od firmy Herold Chomutov. Tato stříkačka stála 23.000,- Kč.

Hospodářská krize se projevuje i v narůstajícím počtu nezaměstnaných - domácí sbírkou bylo přes čtyři zimní měsíce zabezpečeno asi 100 nezaměstnaných (peníze, ošacení i potraviny). I pro chudé školní děti byla uspořádána sbírka na nákup školních pomůcek. Další sbírka se konala před vánocemi - obdarováno bylo na 150 dětí rodičů bez finančních prostředků (oděvy, prádlo i boty). Opět se aktivně účastnila paní ředitelová Gold, která také přispěla.

Rok 1934 přinesl samé starosti - pokračující hospodářská krize a také dlouhodobě trvající sucho. Po velmi mírné zimě s minimálním množstvím sněhu následoval velmi teplý duben, kdy teploměr šplhal až ke 40°C na slunci, v důsledku toho všechno krásně rozkvetlo. Jenže v květnu a v červnu přišlo několik mrazíků - poslední byl z 15. na 16. června, kdy rtuť teploměru klesla na - 6°C. Škoda na zemědělských plodinách i ovocných stromech byla značná. Stromy vypadaly jako na podzim po nočních mrazech.

Následkem nezvyklého sucha bylo všude nedostatek vody - v Ohři bylo tak málo vody, že ode dna k hladině bylo naměřeno pod mostem pouze 8 cm. První vydatnější déšť přišel až 5. srpna. Letní počasí trvalo dlouho až do prosince. Krátce před vánocemi byly dokonce k vidění kvetoucí růže a dokonce i květy podbělu. Poslední týdny roku přinesly s sebou i dostatek dešťů. Pro zemědělce byly výsledky sklizně u některých plodin přímo katastrofické. Především to bylo znatelné u krmných směsí. Sklízelo se 70 - 80 % obvyklé sklizně. Na ochranu obilního monopolu byl vydán zákon, který měl předejít šmelině s obilím a měly se stanovit pevné ceny při prodeji obilí. Mimo to povolila Krajská kulturní rada subvence ve formě obilí a krmiva. Obec Citice obdržela na svou žádost 1 vagón sena v hodnotě 6.000,- Kč. Ceny skotu i masa značně poklesly - kráva nyní stála 1.000 - 1.200,- Kč, oproti dřívější ceně, která činila 2.800,- Kč. Stejně tak klesly ceny masa - 1 kg hovězího 8 - 10,- Kč, 1 kg vepřového 10 - 12,- Kč.

Průměrné roční ceny obilí a krmiv (pro 100 kg) byly - žito 114,80 Kč; pšenice 151,- Kč; ječmen 108,- Kč; oves 98,30 Kč; brambory 30 - 70,- Kč; seno 25 - 80,- Kč; sláma 15 - 50,- Kč.

Stále se zvyšovala nezaměstnanost - ke konci prosince to bylo již 130 nezaměstnaných - takže se i nadále musely konat domácí sbírky. Obecní úřad byl nucen vyhlásit pátek jako tzv. almužní den a zavedl též tzv. kontrolní doklad o dosažení zlepšení situace v nouzi. Při vánoční slavnosti, kterou pořádal obecní úřad dohromady s místními spolky bylo obdarováno 110 dětí nezaměstnaných a rodičů bez prostředků ošacením, prádlem a obuví. Kromě domácích sbírek od místních obyvatel a příspěvků v rámci okresu byla zavedena také státní dotace (410,- Kč) - tato částka z části hradila výdaje pro školní děti, kdy na 120 dětí dostávalo ve škole po čtyři zimní měsíce polévku a chléb. Na této i dalších akcích se opět velkou měrou podílela paní ředitelová Gold. Za dobročinnou akci můžeme považovat také vánoční besídku s vystoupením školní mládeže ve Steidlově hostinci - veřejná sbírka při této příležitosti vynesla 500,- Kč. Státní akce pro výživu vydala od 1. 1. 1934 do 20.1.1935 na potravinové lístky 38.500,- Kč a jako vánoční příspěvek pro děti 1.500,- Kč.

Na propouštění pracujících v minulém roce navazuje letos zavírání provozů a závodů na delší čas, např.: ve sklárně v Dolním Rychnově se práce zastavila na 6 týdnů, na dole Hanemann (Felicián) se pracuje v 4 týdenních turnusech. Postavení krátkodobě pracujících je stejně zoufalé jako situace nezaměstnaných. I obecní rozpočet ovlivnila hospodářská situace ve státě. V tomto roce byl rozpočet sestaven se schodkem 117.422,- Kč, ovšem příspěvek z vyrovnávacího fondu nebyl do konce roku předán.

Obec Citice prodala za kupní cenu 25.000,- Kč obci Tisová tzv. Fischerův pramen, který se nacházel na katastru patřícím Březové. Na Steidlově prameni na Kamenici musely být provedeny opravy. Veliká sucha přinutila obec k uvedení do činnosti Dáidlovu studnu (pumpa) u Kommarova dvora, jakož i zprovoznění studny u domu čp. 30. Přes špatnou hospodářskou situaci se v obci stavělo - postaveny čtyři novostavby (čp. 168 - p. Kabát; čp. 170 - Kraft Anton; čp. 171 - Hierath Lorenz; čp. 172 - Maier Erwin), pátá nedostavěná (čp. 169). Kolář Kohl přestavěl bývalou obecní kovárnu na kolářskou dílnu a skladiště. Dne 15. prosince se poštovní úřad přestěhoval do nového Höferova domu - čp. 166. V Linci otevřel pan Becker pekárnu. Na rohu hotelu Smidt otevřel pan Meixner benzínovou čerpací stanici. Takže v letošním roce dosáhl počet domů v obci 171 čísel. Narodilo se 34 dětí, úmrtí bylo 16 a sňatků bylo 14. Mezi úmrtí se zařadila i neštěstí - Heinrich Dörfler zahynul při natírání stožáru v chemickém závodě; Venzel Brandl, důlní předák utrpěl na dole Fischer zlomeninu lebky; na dole Hanemann (důl Felicián) se zranili pánové Josef Dobner smrtelně a Josef Stowasser lehce. Z Ruska přišla zpráva o smrti dřívějšího vedoucího závodu Fischerwerk pana ing. Röllla.

Ke statistice - na konci roku se v obci nacházelo již 102 radiopřijímačů. K 1. 1. bylo napočítáno dobytka: 143 ks hovězího dobytka; 20 prasat; 136 koz; 19 koní. Obecní zastupitelstvo se dne 6. ledna změnilo, na základě zákona z roku 1933 byli zbaveni svých funkcí pánové Kunnert Christoph, Stokker Franz, Winter Josef, Willomitzer Otto, Burkl a Pfeiffer Anton a na jejich místa nastoupili pánové Hammersmied Josef, Kraft Andreas, Hammr Karl, Fischer Willi, Götzl Anton a Kraus Josef, Maier Alois, Sadler Emil jako náhradníci. Pan Josef Leicht byl znovuzvolen do funkce starosty. K panu Leichtovi uveďme pár slov. Narodil se roku 1884 v Sokolově, ale brzy se celá rodina přestěhovala do Citic - čp. 30. V letech 1890 - 1898 navštěvoval nově zřízenou národní školu a při slavnosti na zakončení školního roku byl vyhlášen nejlepším žákem školy a darem obdržel kapesní hodinky s řetízem. Jeho velké přání studovat mu bylo pro chudobu odepřeno, proto se vyučil klempířem. Po vojenské službě nastoupil k Buštěhradské dráze, kde pracoval 19 let až do důchodu. Vzdělával se v zaměstnání v organizaci železničářů, po převratu (patrně 1918) vstoupil do německé sociální demokratické strany, po získání si důvěry pracujících byl zvolen do funkce radního a následně starostou obce. Přestože na nějaké radování pro hospodářskou situaci nebylo, přesto se slavilo - 6. května byla u památníku padlých horníků uctěna památka 40-ti let od Citické stávky. Dne 5. srpna po dešti trvajícím dlouhé hodiny se uskutečnila sportovní slavnost na hřišti u řeky.

V červnu proběhly slavnostní bohoslužby, při kterých byl posvěcen kříž nad vchodem do kostela darovaný panem Brožem, důlním inspektorem. Na vánoce obdržel kostel darem jesličky od havířského předáka pana Wenzela Brandla, který se zotavoval z těžké důlní havárie. Kultura byla v obci zastoupena dvěma putovními divadelními soubory, které pravidelně hrály svá představení. Místní knihovna s 1.428 svazky byla letos navštívena 127 čtenáři, kteří si v 76 návštěvních dnech půjčili 1.558 knížek. Knihovníkem a zároveň kronikářem obce se stal pan Franz Helget, který je již od 1. prosince 1930 učitelem na zdejší národní škole. Pochází ze šumavské vesničky Schillingdan, okres Bischofteinitz. Působil od roku 1908 na školách v Královském Poříčí, Mnichově u Chodova a Lískové. Ve světové válce, kterou prodělal od mobilizace až po samý konec, bojoval na ruské a italské frontě. V kronice jsou fotografie Citic z doby před více jak 30-ti lety (pohled) a foto staré školy, nyní radnice postavené v letech 1857 - 1889 a starého mlýna na řece Ohři.

Ani v roce 1935 se hospodářská situace nezlepšila. V obci je v tomto roce již 152 nezaměstnaných, na dolech se pracuje 2 - 3 šichty do týdne; jen sklárna po 8 týdenní přestávce pracuje, ale pouze s minimálním počtem pracovníků. Mimo státní podpory v nezaměstnanosti a domovních sbírek se opět organizovala velká zimní pomoc v nouzi pro ošacení chudých školních dětí. Další akcí byla vánoční besídka s programem mateřské i základní školy a obdarováním asi 150 dětí ošacením, prádlem a hračkami (z toho bylo 49 párů nových bot, 18 kabátů a 23 kalhoty). I letos se opakovala akce vyváření vydatné polévky každý školní den pro 150 dětí ze školy i ze školky a 30 dalších dětí dostávalo polévku oproti 2,- Kčs týdně. Opět je zmíněna paní ředitelová Gold jako organizátorka této akce. Obecní rozpočet je již tradičně se schodkem, tentokrát ve výši 53.816,- Kč, ale přesto se v obci opravila silnice (velice špatný stav) vedoucí k nádraží - na této opravě se podílely obec, důl Fischer a C.H.G.

Také se pokračovalo v práci na obecním rybníce, která byla zahájena v roce 1933. Tehdy se část zasypala, teď byl vyčištěn od bahna a postavena betonová obvodní zeď. Na těchto tzv. nouzových pracích mohlo být zaměstnáno 43 nezaměstnaných při střídavých směnách po dobu 7 týdnů - ministerstvo pro sociální pomoc přidělilo subvenci 10.000,- Kč. Zmenšením původního rybníka byly získány 4 parcely (2 majitel pily Brandl Josef, 1 spolek pro výstavbu kostela, 1 nepřidělena). Provedla se také obnova pravé koleje ve směru na Cheb od stanice Citice až ke strážnímu domku čp. 169.

V letošním roce se stavělo čp. 172 a dům čp. 173 si postavil pan Hrabák. Byly založeny dva nové obchody - smíšené zboží pana Häringa a koloniál pana Josefa Püchnera. Počasí bylo velice kolísavé - sněhové vichřice se střídaly s oblevou a silným mrazem. 8. února bylo ještě - 17°C a v druhé polovině tu již byli špačkové a skřiváci.

Nová chladná vlna přišla začátkem března - 5. 3. -12°C a 8. 3. - 18°C. Koncem měsíce se již dostavily bouřky - 24. a 25. března se vyskytla bouře s náznakem orkánu a s ní přišla i sněhová vichřice. Duben sebou přinesl deště i sněhové vichry, teplé jarní počasí s následujícími mrazy, bouřkami i krupobitími - kroupy dosahovaly velikosti dětských kuliček na hraní. V květnu trpěla sadba nočními mrazíky a nedostatkem vláhy. Následovalo letní počasí s dlouhotrvajícím suchem, neúměrně vysoké teploty (27. 6. + 37°C). Toto již druhé léto beze srážek připravilo zemědělcům další krušný rok. Teprve 13. srpna vydatně zapršelo, ovšem velké deště v pozdním létě a začátkem podzimu už hroznou situaci v zemědělství nemohly zachránit. Žňové výsledky byly v dané situaci

velmi špatné, sklizeň sena byla o něco lepší než loni, ale zato nebyla žádná druhá žatva - otava. Zemědělci byli opět velmi poškozeni na výnosech.

Po názornost uvádí kronika ceny plodin a potravin (obilí cena za 100 kg): žito 125,- Kč; pšenice 165,- Kč; ječmen 125,- Kč; oves 110,- Kč; seno 70,- Kč; sláma 40,- Kč; brambory 70,- Kč; chleba 3,20 - 3,30 Kč; maso (1 kg) hovězí 12,- - 14,- Kč; telecí 12,- - 14,- Kč; vepřové 14,- Kč. Statistika je v tomto roce bohatá. Ke konci roku bylo zaznamenáno 1.921 obyvatel, 38 nově narozených a 10 uzavřených sňatků. Dále bylo napočítáno 114 kusů hovězího dobytka, 19 koní, 22 prasat, 113 koz. V květnu se na základě úředního rozhodnutí sčítaly ovocné stromy a keře - v 154 číslech popisných bylo napočítáno celkem 1.898 ovocných stromků z toho 797 jabloní; 587 hrušní; 201 třešně; 46 višní; 337 švestek; 4 meruňky; 6 broskví; 9 ořechů; a celkem 2.552 ovocných keřů z toho 1.144 keřů rybízu a 1.408 keřů angreštu. Chovatelé včel si v tomto roce vysloužili zvláštní pozornost - mezi jedenácti včelaři byli 1 učitel, 4 úředníci, 1 hostinský, 2 dělníci a 3 soukromníci. Dohromady měli 50 včelstev, ale výnos byl malý (zhruba 1 kg medu z jednoho včelstva) pro dlouhotrvající sucho a poměrně nízké noční teploty.

Kronika neuvádí v tomto roce počet zemřelých, ale zato zmiňuje nejstarší zemřelé občany - Vencl Püchner a paní Renz 83 let, Anton Marterer 81 let a paní Fenkl 80 let. Dále se zmiňuje o úmrtí člena obecní rady pana Antona Lösla v 67 letech a o smrtelných úrazech tohoto roku - na dole Felician se smrtelně zranil horník Folkmann ze Zlaté; 10. května bylo dvouleté dítě strážního dělníka Gareise přejeto rychlíkem v blízkosti strážního domku v Hlavně. Neštěstí se neomezovalo pouze na lidské životy - 10. března vypukl požár ve vile důlního ředitele Golda - zničeny krovy a střecha. Díky včasnému zásahu místních hasičů byl oheň brzy lokalizován a bylo zabráněno dalšímu šíření do okolí. Zaznamenán byl také požár ve Dvorech, který vypukl 3. prosince - zničil stodoly jednoho z místních statků. Obec Dvory bývala přibližně v místech bažantnice vlevo od nové silnice na Bukovany. Kulturní život v obci se neomezoval pouze na každoročně pořádané oslavy - slavnost Slunovratu, Novoroční a Tříkrálové zpěvy. Místní spolková skupina organizovala i Lesní slavnost, 28. července. 30. června byla pořádána slavnost ostrostřelců v Linci. Místní událostí se také stala oslava 80. narozenin pana Antona Gärberse, který 9. listopadu 1935 završil 60 let aktivní činnosti v místním hasičském sboru. V roce 1925 byl pro své zásluhy vyznamenán okresním sdružením hasičů v Sokolově a v roce 1927 byl jmenován čestným předsedou místního hasičského sboru. Oslavenci přišli zahrát a zazpívat dechová kapela pana Prokische a místní pěvecký sbor.

Kronika dále uvádí, že letos byl konečně vybudován pomník padlých za války. Skupina místních hasičů dala vybudovat skromný pomník na pozemku obce. Pamětní desku s vyrytými jmény 49 padlých a nezvěstných za války vyhotovila a dodala firma Ernst ze Sokolova. Náklady na výstavbu zčásti hradily místní spolky, ale i jednotliví občané přispívali finančními obnosy. Model byl vystaven v kostele, 13. října byl památník vysvěcen a pak následovala lidová veselice. V kronice je i nezřetelný obrázek tohoto pomníku, ale kde stál není poznat a ani to není uvedeno. Snad se v dalších stránkách kroniky objeví zápis o jeho dalším osudu.

K tehdejšímu životu v obci patřily i církve. Za zmínku stojí činnost sekty adventistů, kteří 14. března pokřtili dva své členy v řece Ohři. Také spiritismus si našel mezi obyvateli své zájemce a právě tito se postarali o vysazení nových stromků v prostoru hřbitova.

Ve školství se v tomto roce odehrálo několik změn. Na zasloužený odpočinek odešel řídící učitel Karl Geiger - učitelskou dráhu nastoupil v roce 1894 právě v Citicích. Také školní inspektor pan Josef Michl po 15-ti letech odešel do důchodu, jeho nástupcem se stal pan Franz Knuschner, dříve odborný učitel. I v mateřské školce nastala změna - paní učitelka Elsa Knobl se vdala do Prahy a na její místo nastoupila paní Gerda Willomitzer. Místní knihovna má k dispozici 1.451 svazků. 152 čtenářů navštívilo knihovnu při 74 výpůjčních dnech a bylo zaznamenáno 2.504 výpůjček (to je zvýšení o 941 výpůjček než v roce 1934).

Závěr roku 1935 v naší zemi poznamenal odchod dosavadního presidenta T. G. Masaryka z funkce pro vysoké stáří a horšící se zdravotní stav a dne 18. prosince zvolení do funkce presidenta státu dosavadního ministra zahraničí dr. Edvarda Beneše. Nebezpečí pro mír v Evropě znamená italsko - habešská válka, které se přes všechna přijatá opatření a sankce nedalo zabránit.

1936 - v hospodářském životě dalšího roku se již značí určité zlepšení. Šachty zvýšily svůj provozní obrat, sklárna v Dolním Rychnově pracuje již několik měsíců v plném nasazení a dokonce se zde postavila nová vana.

V mnohých rodinách se pracuje doma - šijí se rukavice, ale přesto je v obci vedeno 106 nezaměstnaných (skutečné číslo je vyšší). Stát se snaží obnovit domácí sbírky a výživovací akce a zároveň se snaží o zavádění úřadů práce, a tím o zajištění práce pro nezaměstnané právě přes tyto úřady. V zimní pomoci pro nezaměstnané se v obci vybralo celkem 21.826,- Kč, což bylo použito na zimní oblečení, prádlo a obuv pro chudé děti. Ode dne 4. prosince se opět začalo s vařením vydatné polévky pro chudé školní děti, ale i dospělé osoby, které to nejvíce potřebovaly. Vždy po 4 dny v týdnu dostávalo tuto polévku zhruba 200 osob. Vyvažováním polévky byl pověřen hostinský pan Johann Brandl, organizátorkou je opět zmíněna paní ředitelová Gold. Mimo této polévky dostávalo 24 nejslabších školních dětí ve školních dnech i vydatný oběd. Na akce pro nezaměstnané - státní výživovací akce, výpomoc v zimních měsících (potravinové lístky, chleba, mléko, brambory, mouka, cukr, sádlo, vánoční potravinové lístky) se vynaložilo celkem 77.323,- Kč. Z obecního rozpočtu opět zůstalo nekryto 97.153,- Kč, takže celkové dluhy obce narostly do výše 357.265,- Kč. Stavební činnost byla v tomto roce velmi omezená a soustředila se především na přístavby a dostavby (čp. 2 Püchner, čp. 31 Götzl, čp. 112 Kunnert). Byla prodána stavební parcela u rybníka firmě Baťa o výměře 332 m².

Začátkem července získala obec koncesi na údržbu místní elektrické sítě a provedení domovních přípojek. V době od 12. října do 22. listopadu byla provedena důkladná rekonstrukce mostu přes řeku Ohři. Byly vyměněny zcela zrezivělé železné díly za nové a most dostal asfaltový povrch. Na úseku železniční tratě od stanice Sokolov až po hranice katastru u obce Hlavno byly u levé koleje vyměněny dosavadní pražce za nové a zároveň položena nová kolej. Z důvodu nerentability byla 1. dubna zrušena autobusová linka ze Sokolova přes Citice do Kaceřova. 24. března byl rozpuštěn obecní myslivecký spolek pro nesplnění stanovených podmínek. V tomto roce byla také v Citicích zřízena telefonní centrála - do užívání byla předána 9. listopadu a první přípojky získali obecní úřad, kupec Höfer a správce Kunnert.

Ani v tomto roce počasí moc nepřálo sklizni obilí. Nejprve mírná zima s malým množstvím sněhu. Teprve v únoru přišla studená vlna (12. 2. - 18°C), ke konci měsíce mírné a teplejší počasí lákalo první špačky. Na počátku března opět chladno, ke konci měsíce již přímo jarní počasí, takže se mohlo začít se setím. Duben s sebou přinesl přímo aprílové počasí - deště, sněhové přeháňky, mrazíky i mírné počasí. Teprve 19. dubna nastalo jarní počasí a ovocné stromy se mohly konečně obalit květy. Květen, červen i červenec byly vyloženě deštivé, což bylo výhodné pro úrodu krmiv, ale pro úrodu obilí špatné. Letní a suché období trvalo jen mezi 14. a 20. červnem a pak po 20. srpnu. V září se v noci již silně ochladilo, takže všechny květiny na zahrádkách byly spálené a silná jinovatka 12. října zahubila i poslední vlaštovky a špačky (pravděpodobně opozdivší se ptáci z druhé líně). Podzim přinesl zase jen dešť a zimu, jednotlivé sněhové přeháňky s následujícími oblevy až do vánoc. V posledním týdnu v prosinci nastoupil mírný mráz s malými sněhovými přeháňkami (např. 28. prosince - 11°C). Vlhké a deštivé počasí bylo velmi dobré pro sklizeň sena, ale přívaly vod v Ohři vzaly s sebou z břehů většinu úrody. V důsledku dešťů polehlo obilí a začalo hnit, takže úroda obilí byla letos ještě chudší než v předchozích dvou suchých letech, což se také odrazilo na cenách (žito 130,- Kč; pšenice 160,- Kč; ječmen 130,- Kč; oves 110,- Kč; seno 35,- Kč; sláma 20,- Kč; brambory 30,- Kč; hovězí, telecí i vepřové maso 16,- Kč).

Statistické údaje tohoto roku uvádějí 1.795 obyvatel (z toho 1.478 Němců, 293 Čechů, 24 cizinců); 20 nově narozených občánků; 16 zemřelých; 8 sňatků. Počet domů se nezměnil. Při sčítání hospodářských zvířat bylo zjištěno 123 ks hovězího dobytka, 18 ks koní, 32 ks prasat, 144 ks koz - to vše na 108 chovatelů. Důlní činnost si opět vyžádala oběti - na Fischerwerku (v Lidicích) zahynul horník Albert Steidl z Tisové a na dole Felicián zahynul Anton Birner z Hlavna. Nevysvětlitelné také bylo zmizení Adolfa Schmitkunze z Citic, který zmizel 13. ledna na cestě do práce a teprve 9. března byl nalezen pod tajícím ledem v jezírku, které vzniklo zatopením dolového území pod dolem Felicián. Obraz tehdejší společnosti dokresluje i zápis o zastřelení rezníka Riedla juniora ze Sokolova, který ve svém domě překvapil ozbrojeného zloděje, který byl později zadržen policií. Mimo jiné oslavy byl i letos slaven Den matek pěveckými, hudebními a dramatickými vystoupeními - bylo poděkováno i několika nejstarším ženám - matkám a tyto obdržely dárky. Oslaveno bylo také přestěhování řídícího učitele ve výslužbě pana Karla Geigera ve škole, následovalo slavnostní odpoledne s pochodňovým průvodem pod okny oslavence a nakonec taneční veselice v sále hostince pana Steidla. Vedením německé školy byl pověřen pan Anton Schuster (doposud učitel v Dolním Rychnově), kam byla přeložena paní učitelka Junger. S počátkem školního roku odešel kaplan Rudolf Kraus do Chodové Planě a na jeho místo nastoupil kaplan Konrad Neubauer z Jihlavy.

Obecní knihovna byla i letos hojně navštěvována - při 66 výpůjčních dnech bylo u 133 čtenářů zaznamenáno 1.881 výpůjček. S 27 nově pořízenými svazky má nyní knihovna 1.497 knih. Za zmínku také stojí, že v květnu dorazilo do Citic putovní divadlo, které zde zůstalo celkem 6 týdnů a to i přes malou návštěvnost. 1. listopadu byla držena čestná stráž u památníku padlých ve světové válce za účasti mnoha místních obyvatel a členů spolků.

Děni ve světě dokládají i nově přijaté zákony u nás. Na podkladě zákona o protivzdušné obraně bylo provedeno „Zatemňovací cvičení“. Na základě zákona o půjčce na obranu s výtěžkem 4 miliardy korun zapůjčila obec Citice 1.000,- Kč. Dále byl přijat zákon na ochranu před devalvací měny - aby hodnota Kč byla o 18 % redukována oproti zahraničním měnám, což mělo vést k oživení obchodu mezi Československem a zahraničím. Ve světě obsazením celého Habešského císařství italskými vojsky skončila jedna válka, ale začátkem července propuklo ve Španělsku vojenské povstání, které se v krátké době změnilo v občanskou válku. Bylo zničeno nejen mnoho lidských životů, ale i města, vesnice, kostely, kláštery a mnoho uměleckých děl. Vměšování se cizích mocností do tohoto sporu formou morální i materiální pomoci s sebou přineslo ohrožení míru v Evropě. Pakt o nevměšování uzavřený v Londýně se snažil alespoň o lokalizaci této vražedné války.

Dostáváme se do roku 1937, kdy konečně nastalo mírné zlepšení hospodářské situace. V létě dostali ženatí nezaměstnaní příležitost pracovat v kamenolomu, ve sklárně nebo ve stavebnictví, takže se stav nezaměstnaných snížil na 53 osob. V hornictví se opět pracovalo 5 dnů v týdnu. Obdržená státní podpora v nezaměstnanosti v částce 47.138,- Kč byla použita na potravinové lístky, chleba, mléko a další částka 5.900,- Kč na brambory, kávu, sádlo, cukr. Při zimní pomoci se během 3 zimních měsíců vybraly 3.000,- Kč v hotovosti a další potraviny v naturáliích (obilí, brambory ...). Opět se organizovaly akce pro chudé obyvatele - dostávali oděvy; 120 chudých dětí dostalo o vánocích oblečení, prádlo a obuv v celkové hodnotě 6.698,- Kč. Opět se vařila polévka pro děti i dospělé (14. prosince 1936 až 25. března 1937), za 60 dní bylo mezi 73 dospělých a 135 dětí rozděleno 15.550 porcí polévky. Též byl organizován výdej mléka (10 litrů denně) pro špatně živěné a nemocné děti (3.420 porcí mléka celkem). Tento rok byl poznamenán vypuknutím epidemie záškrtu a spály. Přes hromadné očkování dětí ve věku od 3 - 14 let nebyly však podchyceny všechny potřebné děti a tak se i nadále nemoci šířily mezi dětmi, ale i mezi dospělými.

Obecní rozpočet stejně jako minulé roky zůstal nekrytý. Nekrytých 109.313,- Kč bylo vyžádáno ze zemského fondu, ale kronika se již nezmiňuje, zda tuto částku obec obdržela. Stavební činnost byla v tomto roce bohatá i když se nepostavil žádný nový dům, 9 jich bylo opraveno - Brandl Willi a dva domy pro zaměstnance, patřící C.H.T. a soukromé domy pánů Lhotáka, Markuse, Förstera, Erdta, Baura a Wilfera. Byly prodány stavební parcely Lhotákovi (140 m²), Schmidkunuzovi (131 m²) a spolku pro výstavbu kostela (85 m²).

Kronika také zmiňuje problémy s dopravou - silnice z Dolního Rychnova přes Citice do Bukovan čeká na důkladnou opravu - vířící se prach ze silnice je v obci nesnesitelný a také silnice budovaná pro mnohem menší provoz nestačí již současným požadavkům. Dalším problémem je železniční přejezd v Citicích, jelikož se před dlouho zavřenými závorami často hromadí motorová vozidla i pěší - v létě byl alespoň přejezd rozšířen. Na svou opravu čeká také silnice směrem k nádraží. Po celkem mírné zimě, která byla skoro bez sněhu následovalo jaro plné dešťů a bouřek. Stav vody v Ohři byl nad normálem - voda i několikrát vystoupila z břehů, takže v důsledku velice mokrých polí mohly polní práce začít až začátkem dubna. 26. května se nad Citicemi strhla velice zlá bouřka, kdy dokonce jeden z blesků zasáhl stodolu sedláka Haselbauera z Hlavna a způsobil požár. Následující den (Nanebevzetí) se táhla údolím řeky Ohře směrem k Chebu mohutná bouřka doprovázená krupobitím trvající 3 hodiny. V Chebu byla průtrž mračen tak silná, že voda z dešťů zaplavila sklepy několika domů a zpusťovala mnoho zahrad. Celé léto bylo velmi málo dešťů a podzimní počasí trvalo až do konce října. První silnější mrazík (- 5°C) byl zaznamenán až 17. listopadu. Až do vánoc panoval mráz bez sněhu. Počasí letos nepřálo obilí; krmivo a brambory dopadly celkem dobře.

Ceny plodin byly přibližně stejné jako loni - žito 140,- Kč; pšenice 165,- Kč; ječmen 130,- Kč; oves 120,- Kč; seno 35,- Kč; sláma 25,- Kč; brambory 25,- Kč; mléko 1 litr 1,50 Kč; máslo 18,- Kč. Z dalších statistických údajů - 1.915 obyvatel, 182 domů, 22 nově narozených občánků, 19 úmrtí, neuzavřen žádný sňatek. V počtu úmrtí je zahrnuta i smrt horníka Antona Heinze na dole Felicián a úmrtí bývalého řídícího učitele pana Raimonda Willomitzera, který byl zkušeným včelařem, pracoval jako předseda ovocnářského spolku a jako preparátor zvířat vykonával příkladnou práci. Na jeho pohřbu v Sokolově se zúčastnilo mnoho lidí z Citic i okolí. Při každoročním sčítání bylo zjištěno 134 ks hovězího dobytka; 20 koní; 25 prasat; 129 koz.

8 června byla nově založena obecní školní rada - za školu řídící učitel Schuster a učitel Franz Helget; za obec Josef Leicht (zvolen předsedou), Wilibald Fischer, Andreas Lill a Vencel Götzl. K 1. listopadu byla škola (německá) rozšířena o paralelní třídu (2. třída), takže nyní má škola celkem 6 tříd. V těchto dnech byla také od 3. třídy zavedena hodina českého jazyka, které vyučuje paní učitelka Marie Kohnhäuserová. Místní knihovna má i nadále velmi dobré jméno mezi obyvateli. Bylo zakoupeno dalších 17 svazků, takže nyní je k dispozici 1.461 svazků; v 74 výpůjčních dnech bylo 120 čtenáři (hlavně mládeží) zapůjčeno 1.973 knih.

Ze společenských akcí můžeme zmínit výstavu v Brandlově hostinci hojně navštívenou občany a zpomínkovou slavnost ve Steidlově hostinci v den výročí bitvy u Zborova - zúčastnili se zástupci německého i českého obyvatelstva. Další akcí byla vzpomínková slavnost ve Steidlově hostinci u příležitosti úmrtí prvního českého presidenta T. G. Masaryka, který zemřel dne 14. září 1937 na zámku v Lánech ve 3 hodiny 29 minut. Zúčastnilo se mnoho lidí z Citice a mnoho zástupců různých spolků. Sousední Bukovany nám předvádějí smutný obrázek, obrázek obce, ze které odchází život. 36 domů má být zbouráno a to kvůli rozmáhající se těžbě uhlí a rozšiřování dolů Adolf - Sophia. Na 300 lidí je nuceno se přestěhovat jinam.

Pro zvýšení bezpečnosti státu byl vydán zákon pro obranu státu - podtrhuje obrannou výchovu a také nařizuje povinnou předvojenskou výchovu. Ve Španělsku i nadále trvá občanská válka, ve které propukají nové a nové boje - mír je nadále v nedohlednu. K tomu všemu vypukl koncem července ozbrojený konflikt mezi Čínou a Japonskem - toto vneslo ještě větší zmatek do politického i společenského života.

Rok 1938 byl ve znamení největšího politického napětí. Proto i zápis tohoto roku vybočuje ze zaběhnutého rámce kroniky a jsou detailně zapsány velké politické události, tak jak se týkaly i samotné obce Citice. Rychle se vyvíjející politické události vedly ke konečnému vstupu německých vojsk do sousedního Rakouska a tím k jeho obsazení. Tyto i jiné události měly svůj vliv i na německé obyvatelstvo u nás v Československu. Těžká černá mračna se stahovala nad naši zemi. 20. dubna ustanovil Konrád Henlein osm bodů jako nejmenší požadavek pro další nerušený vývoj německé menšiny v Čechách. Těchto osm bodů se nejvíce týkalo města Karlovy Vary. Jednání bylo protahováno, až byl nakonec přizván jako nestranný pozorovatel lord Runciman, který převzal zkoumání choulostivé otázky sudetských Němců pro nejvhodnější řešení této tíživé situace. Naděje na kladné vyřešení této otázky se však rozplynuly. 22. května obsadila česká vojska město Sokolov. Byly rozestavěny vojenské hlídky a most přes řeku Ohři byl podminován. Také v Citicích byl podminován most a všude hlídkovali vojáci. V Linci byl přes příjezdovou silnici vybudován zátaras; mnoho vojáků v záloze bylo opět povoláno do služby. Jako bomba zapůsobila řeč Adolfa Hitlera na sjezdu strany v Norimberku (12. 9. 1938), kde přislíbil pomoc sudetským Němcům, pokud by jednání o této otázce nedošlo k žádnému uspokojivému závěru. Při spolkovém dni (13. 9.) byly i u nás (ve městě) vztyčeny prapory s hákovými kříži; dělníci, kteří přicházeli z práce, nevěděli co se děje a nikdo nevěděl, co se bude dít dále. V sousedním Habartově byl dokonce zaznamenán krvavý souboj mezi místní četnickou jednotkou a několika účastníky „osvobozovací“ manifestace, při tomto souboji bylo napočítáno 10 mrtvých a 4 zranění.

Odpoledne 13. září bylo na okrese Sokolov vyhlášeno stanné právo. V noci ze 13. na 14. září vstoupila do Sokolova Československá armáda s tanky. Skrz Citice projížděl okolo poledního tank doprovázen nákladním autem s četnictvem. V místě - na mostě, v Linci a později i na jednotlivých dolech byly rozmístěny motorizované vojenské hlídky. 16. září sestavila vláda návrh na zastavení a pozdější rozpuštění SDP. Situace se přiostrčila. Mnoho vojáků v záloze bylo opět povoláno do aktivní služby, současně opouštělo mnoho obyvatel své domovy a bylo vypraveno i několik vlaků s utečenci, které směřovaly do vnitrozemí Čech. Z Citice uprchlo 130 Čechů a 20 Němců, němečtí mladíci prchali přes říšskou hranici.

Naše domovina se měla stát válečným územím. V Československu bylo vyhlášeno stanné právo. Noviny zveřejnily 20. září zprávu o výsledku jednání Adolfa Hitlera a anglického ministerského předsedy Chamberlaina o mírovém řešení celé situace. Ministři Anglie a Francie doporučili Československu odstoupit Německu území s převažující většinou obyvatel německé národnosti, a to formou nového uspořádání hranic. 21. září přinesl pražský rozhlas zprávu o celé této složité situaci. Následujícího dne dopoledne byly staženy vojenské hlídky, nebyla však přijata navrhovaná opatření o odstoupení území - situace se tedy změnila a vojenské hlídky zaujaly opět svá původní stanoviště; toto se událo ještě téhož dne odpoledne. I most v Citicích byl znovu obsazen vojáky. Ohromný strach a hrůza se šířila mezi obyvatelstvem měst, vesnic i okolí. 23. září došlo znovu k jednání mezi Hitlerem a Chamberlainem v Godesbergu na Rýnu. Pražský rozhlas

vysílal o 11 hodině večer zprávu o průběhu tohoto jednání a reakci nově ustanovené československé vlády pod vedením generála Syrového, která vyhlásila všeobecnou mobilizaci. Kronikář zaznamenal, že vyhlášením mobilizace byla rozdracena poslední naděje na mírové urovnání konfliktu; ale my dnes již víme, že tomu tak nebylo, Hitler neměl zájem na mírovém urovnání.

V Citicích došlo ve dnech mobilizace k četnému zatčení osob (paní Ilse Gold, Brückner, Doběrauer, Engl, Schimmer, Sommer, Sollner). 26. září se musely odevzdat veškeré rozhlasové přijímače. O tři dny později byla přijata radostná zpráva (doslovné znění z kroniky) o společném setkání čtyř státníků: Chamberlaina, Daladiera, Hitlera a Mussoliniho v Mnichově. Z jednání vyvstal tento výsledek - ujednání z Berchtesgadenu byla potvrzena a odstoupení sudetoněmeckého území má proběhnout klidnou a mírovou cestou. V 17 hodin odpoledne vysílal rozhlas projev ministerského předsedy Syrového, ve kterém nabádal k přijetí „Mnichovské dohody“. Kronikář tento odstavec zakončil větou - tímto bylo vleklé válečné nebezpečí zažehnáno.

3. října odešla československá armáda z Citic. Okolo 13 hodiny se objevily první německé obrněné vozy směrem od Bukovan. Němečtí vojáci, kteří vstoupili do Citic, byli bouřlivě přivítání německým obyvatelstvem. Jednotlivé oddíly vojska byly postupně v Citicích ubytovány. Následujícího dne přicházely do Citic nové a nové vojenské jednotky. 4. října projížděl Sokolovem Adolf Hitler - byl zde očekáván a následně bouřlivě přivítán velikým množstvím lidí. 5. října bylo oznámeno odstoupení dr. Beneše z presidentské funkce. 10. října bylo ukončeno vojenské obsazování veškerého sudetoněmeckého území. Zároveň byla omezena vlaková doprava pouze na výjimky, jelikož scházel odborně školený železniční personál, stroje a lokomotivy i vagóny. Následující týdny byly vyplněny základními organizačními činnostmi. Nejprve zahájila činnost NSV. Místní skupina obdržela koncem prosince 6.100 říšských marek na potraviny a dalších přibližně 11.570 říšských marek na ošacení. Potom následovalo utváření branných sil : SS, SA, NSKK, NSFK, mládež byla zapojena do JN a HJ (Hitlerjugend) a BDM (Bund Deutsche Mädchen). Dále byla utvořena říšská zásobovací skupina. Sociální pomoc se stala odvětvím NSV a byla pověřena konkrétními úkoly. 9. listopadu byl vypraven transport sudetoněmeckých dětí na 6 týdnů na zotavenou do „staré říše“.

Hospodářská situace se časem zlepšila, nezaměstnanost ustoupila (díky válečné výrobě - pozn. autora). Mnoho mužů našlo práci ve „staré říši“, žebrání po ulicích postupně mizelo. 1. listopadu byla zavedena nová měna - říšská marka, která měla hodnotu 8 Kč a 33 haléřů. 2. a 3. prosince přeletěla nad Egerlandem směrem na Cheb vzducholod' Zeppelin, také v Citicích byla ke spatření. O obvyklých obecních událostech se kronikář mnoho nezmiňuje. Jen o tom, že obecní volby se konaly až 19. června - do funkce starosty byl opět zvolen Christoph Kunnert. Starosta proto, že došlo k přejmenování obecních názvů, obecní úřad byl přejmenován na úřad starosty a přednosta obecního úřadu byl přejmenován na starostu. Pravidelná školní docházka byla přerušena 13. září a mohla pokračovat dále až 6. října. I přes útek mnoha českých rodin do vnitrozemí, z kterých se ale do konce prosince vrátilo zhruba 50 osob zpět, mohla zahájit opět svou činnost česká mateřská i základní škola. Tímto záznamem končí předválečná historie obce Citice ze staré německé kroniky.

Zachoval se seznam pracovních komand weidenského Stalagu, podle něho bylo v oblasti Falknova v Lískové 82 zajatců, Svatavě 65, Citicích 80, Mýtině 184, Falknově 144, Bukovanech 135, Dvorech u Bukovan 265. Údaje však ani zdaleka nepostihují skutečné počty zajatců.

Vzpomínka Václava Němce (1983)

Vzpomínky citických obyvatel jak je zapsal pan Václav Němec (od roku 1935 řídící učitel v Citicích)

Osudy citických uprchlíků:

28. května 1983 se v Citicích, v mém bývalém působišti, po 45 letech sešlo na šedesát těch, kteří museli v zářijových dnech opustit své domovy. Jedním z nich byl i Ota Filipovský. Vzpomínal: Dojeli jsme do Chebu. Tam na nádraží jsme museli čekat na přípoj na Plzeň. Najednou vpadli do čekárny ordneři. Já jsem seděl v koutě a oni rovnou na mě. Chytili mě za límec a odtáhli do protějšího rohu. Odrovnali lavice a stoly, odtrhli prkna z podlahy a začali vytahovat flinty a prapory. Potom zase dali stolky a lavice na svá místa a zmizeli. Ve Zdicích se nám v návalu při přestupu na Protivín ztratily peřiny. Asi o deváté hodině jsme dojeli do Příbrami. Na nádraží stály stovky bezradných lidí, samých uprchlíků. K ránu nás našel táta. To nám hned bylo líp. Celá rodina byla pohromadě.

V Citicích žil jediný český malozemědělec Josef Nový. Jeho dcera Anna, provdaná za chodovského četnického strážmistru Nováka, nám na setkání 28. května 1983 řekla: “Na doporučení vojenského velitele jsme museli opustit Citice. S žebříňákem taženým kravami jsme dojeli do Bečova. Tam za námi přijel na motorce s jedním vojákem bratr Josef a s pláčem nám radil, abychom se vrátili, že je všechno ztraceno a že celé pohraničí bude do dvou dnů předáno Hitlerovi. Tak jsme se vrátili“. Maminka říkala: “Na toho svatého Václava do smrti nezapomenu”.

Žákem citické školy byl Karel Mora. Po skončení karlovarského gymnázia přijal místo u české policie. 30. května 1939 přešel v Michalkovicích hranice do Polska. Tam vstoupil do českého regionu. Po napadení Polska přešel do Sovětského svazu. Po zjištění, že pracoval u české policie, byl ihned transportován do sovětského bulavu někde v pustinách Severního ledového moře. Teprve později, když došlo v Buzuluku k formování 1. čs. samostatného polního praporu, se přihlásil do Svobodovy armády. Zúčastnil se bitvy u Sokolova a pak i u Bílé Cerkve. Tam byl zasažen 25 střepinami granátu. Těžce zraněného ho odvezli do nemocnice v Kurganu na Urale. Po vyléčení dohonil své spolubojovníky až na Dukle. S nimi se pak sešel i v Košicích, kde byl jmenován velitelem bezpečnostního doprovodu vlády a prezidenta republiky. Do Prahy dorazili dne 16. května 1945.

Dne 17. května 1942 byl zabit Heydrich. Nacisté běsnili. Noviny byly denně přeplněny sloupci popravených českých vlastenců. Msta postihla zejména rodiny těch, kdo odešli do zahraničí. Ještě téhož dne byli zatčeni i rodiče Karla Mory. Při výslechu na Borech byla zatčeným položena i otázka: “Kde je váš syn Karel?” Asi po týdně marného vyptávání byli převezeni do tábora pro rukojmí ve Svatobořicích na jižní Moravě. Lidí podobných osudů tam bylo na tři tisíce. Pro mnohé byly Svatobořice přestupní stanicí pro Osvětim. Anna Morová tam onemocněla těžkou žloutenkou. Onemocněl i její manžel Václav. A přece se dočkali. Na počátku dubna 1945 se fronta přiblížila až k jižní Moravě. Tehdy byli oba propuštěni s povinností hlásit se na gestapu. Z obavy, aby se nedostali do Terezína, kde zuřil skvrnitý tyfus, našli úkryt u příbuzných v Černíně, kde přežili poslední dny války. Z Černína se pak vrátili v posledních dnech do Citic.

Opravdovou odyseou bylo podzimní putování Josefa Folaufa. Když byla vyhlášena podzimní mobilizace, zajel do Citic, aby se rozloučil s rodiči. Už je tam nezastihl a tak hned nastoupil ke své jednotce v Novém Bydžově. Jednotka byla nasazena do pevnostního pásma u Hronova. Manželka zůstala zatím v Karlových Varech, kde v té době bydleli. Než byly obsazeny i Karlovy Vary, utekla do Plzně. Josef vzpomíná: “Poslal jsem jejím rodičům dopis, aby mi sdělili její adresu. Ti ale místo jejího pobytu neznali. Protože manželčin otec byl zaměstnán na železniční stanici Horšovský Týn, pokusil jsem se telefonicky zavolat i tam, ale dozvěděl jsem se, že i Horšovský Týn je zabrán. Vyžádal jsem si proto u svého velitele dovolenou a odjel jsem ze Studnice, kde jsem právě prodléval, do Rožmitálu. Ani tam manželka nebyla a tak jsme se s bratrem pustili na motorce do Staňkova, abych pátral alespoň po tchánovi. Ten byl ale zatím přidělen do Meclova u Domažlic. Právě téhož dne tam manželka dojela. Do té doby se zdržovala u své tety v Milavči. Já jsem se právě toho dne musel vrátit ke svému útvaru ve Studnici”.

Josefův bratr Alois Folauf zemřel 5. května 1945 v Terezíně. Do poslední chvíle ho těžce nemocného kamarádi povzbuzovali: “Musíš vydržet, už půjdeme domů”. Byl už velmi sláb. Jeho poslední slova prý byla: “Já vím, půjdu ke své zlaté mámě”. Posmrtně byl Alois Folauf vyznamenán válečným křížem 1939 in memoriam. František Hrubeš bydlel v Linci. Byl to bukovanský rodák. Jako železničář byl zaměstnán na citickém nádraží. To jako všichni železničáři opustil 30. září posledním vlakem. Později se usadil v Nezvěsticích u Plzně. Tam se za ním po půl roce, když našel byt, odstěhovala i manželka Ela s dcerou Miladou. František Hrubeš se stal členem ilegální skupiny, která prováděla sabotáže a podávala hlášení o pohybu nacistických vojenských transportů.

V létě 1942 byl gestapem zatčen a odvezen na Bory. Ani při krutých výsleších nezradil své kamarády. Během dalších tří let pak prošel Terezínem, Buchenwaldem a Drážďany. Teprve v červnu 1945 se, už vážně nemocný vrátil ke své rodině.

Když jsem později hovořil s paní Hrubešovou, řekla mi: “Musela jsem, abychom se užívaly, pracovat u sedláků. Nejhorší nám bylo na Štědrý večer 1942. Ten den jsme proplakaly, neměly jsme co jíst, šly jsme spát hladové. Našli se ale dobří lidé, manželovi spolupracovníci a ti nám pomohli ta nešťastná léta překonat”.

Několik poznámek - v Buchenwaldě byl František Hrubeš umístěn na bloku číslo 18. Adresa: Postprüfe 6, Briefe dürfen nur in der deutschen Sprache abgesandt werden. Paní Ela bydlela jeden čas v Olešné č. 40, pošta Nezvěstice (Neswiestitz).

Záříjová mobilizace se vztahovala i na horníka Antonína Veseláka. Přišel se se mnou rozloučit do školy. Hned potom odjel k plzeňským pětačtyřicátníkům. Nelíbilo se mu tam. Zklamala ho naprostá lhostejnost k probíhajícímu události. Když potom došlo k mobilizaci, hledal svoji rodinu. Na plzeňském nádraží potkal Tonda Bureše. Tomu někdo řekl, že Veseláková odjela někam na Zdice, snad do Příbrami. Vypravil se tam, ptal se na Červeném kříži, ale nic se nedozvěděl. Jezdil sem a tam a pořád marně. Potom si vzpomněl, že jsem často vzpomínal na své rodiště Kaznějov. Přišel k nám. Litoval jsem ho, ale ani já jsem o jeho rodině nic nevěděl. Nedaleko Kaznějova jsou Žichlice. Tam našel přístřeší bývalý citický starosta Josef Leicht, německý antifašista. Doprovodil jsem ho až k Hromnici. Cestou si vzpomněl, zda se manželka neuchýlila s dcerkou Věruškou do Sence u Rakovníka, kde žila Veseláková matka s dcerou Kořínkovou, ale ani tam jeho hledání neskončilo. Pár dní pomáhal u sedláků. Opravovalů mlátičky, panímámá opravoval šicí stroje atd. Když jednou ležel pod mlátičkou, přišli četníci a ptali se, kde má domovskou příslušnost. Když odpověděl, že v zabraném, vyzvali ho, aby co nejdříve Senec opustil. Došel k nové hranici na nádraží v Milostíně. Když ale spatřil německé uniformy, vrátil se do Sence. A zase přišli četníci. Nakonec se přece jen rozhodl pro návrat do Citice. Při vstupu do vlaku mu upadla taška. Mladý německý voják přiskočil a tašku mu podal. Napadlo ho: "Snad všichni nejsou stejní...". Dojeli do Žatce a tam utečence začali vyslýchat. Kdo byl komunist, musel se postavit nalevo. Na sociální demokraty se neptali a tak Veseláka pustili s tím, že se musí hlásit u falknovské policie. Tam se mu nechtělo, tušil jak dopadne a tak hledal útočiště u manželčiny příbuzných, kteří měli malé zemědělství na Lvově, bývalém Löwenhofu poblíž dolu Vilém. Příbuzní mu ale radili, aby neriskoval případné udání. Poslechl. Neobešlo se to ale bez facek a potupné eskorty do Citic. Když jsme se v roce 1945 znovu sešli, řekl mi: "Tolik lidí, kteří mě vítali plivanci, bych si přál mít na pohřbu". Na šachtu už ho nevzali a tak tloukl šterk a potom se uchytil na práci na silnici u Dolního Žandova. Když potom přišel jeho čas? Přišla se s ním rozloučit plná obřadní síň. Byl to hodný člověk.

V domku pod citickou školou bydleli Habadovi. Jejich syn Josef se narodil v roce 1909. Na jedné dochované fotografii je zachována jeho podoba jako vojáka ve společnosti kamarádů Josefa Fuchse, Josefa Hrabáka a Josefa Božka.

V září 1938 byl Josef příslušníkem Stráže obrany státu. Po henleinovském puči bylo okresní město Falknov ověšeno říšskoněmeckými prapory. Josef s kamarády byl pověřen, aby ve městě udělali pořádek. Po demobilizaci pracoval jako železničář ve Zdicích a v Berouně. Spolu s Panáčkem a Šmídem se zúčastnili sabotáží na dráze. Všichni tři byli kladenským gestapem zatčeni. Josefu Habadovi se ale podařil útek. Zpočátku se ukrýval u svého strýce Viktora Habady v Lázu u Příbrami. Protože nebylo možné ilegální pobyt natrvalo utajit, vyjednal strýc Josefovi převedení do partyzánského bunkru u Kařezu. Josef využil příležitosti a chtěl se rozloučit se svou manželkou a dcerou. Při odchodu byl gestapem zadržen. Stalo se to na udání manželčina otce. Všichni tři železničáři byli odsouzeni k trestu smrti. 17. listopadu 1943 byl Josef Habada na Pankráci sťat. Matce byl už jen předán Josefův dopis na rozloučenou.

Poznámka: Habadův dopis, psaný tužkou, je adresován mamince a to jedenáctou hodinou před polednem.

Františka Kšandová, rozená Telínová: "Citice jsme opustili 22. září s prázdnýma rukama. Vlak byl obsazen samými německými antifašisty. Z Prahy nás poslali do Příbrami, kam jsme dojeli asi v 10 hodin večer. První noc jsme spali v jakémsi hotelu v sále. O uprchlíky se tam staral pan profesor Kalous. Potom jsme byli rozděleni do několika rodin - Jarmilu si odvedl redaktor Svoboda, Marii pan Skoupa a já s matkou jsem byla přidělena do rodiny pana Šediny. Bratr Josef nastoupil vojenskou službu v Benešově a otec jako státní zaměstnanec, pošťák, zůstal v Citicích až do 30. září. Teprve po šesti týdnech jsme se sešli. Ten pan redaktor Svoboda byl za války zatčen a zemřel v koncentračním táboře".

Vilém Kašpar: Jeho rodiče odešli z Citic kolem 15. září do Zalán z Rožmitálu pod Třemšínem. Od toho dne jsem už do Citic nedojížděl. Přespával jsem v kanceláři pana traťmistra ve Falknově. 26. září jsem odjel se svrškovým materiálem s přáteli železničáři Lojzou Grundem, Matějkou, Chrlem a traťmistrem Novákem do Rakovníka. Ministerstvo železnic nás 28. září vrátilo do Falknova. Dne 30. září jsme pak posledním vlakem ve 24 hodin definitivně opustili Falknov. Jeli jsme přes Bečov, Žlutice a Rakovník do Zdic. Byl jsem přidělen do Březnice a bydlel jsem u bratra Josefa, který bal zaměstnan u pošty v Rožmitále. Teprve tam jsem se sešel s rodiči. Grund a Matějka se zúčastnili protifašistického odboje. Oba zahynuli v koncentračním táboře.

Otec a syn Hoškovi. Oba byli Josefové. Josef Hošek starší se narodil na Březových Horách u Příbrami. Za manželku si vzal Emu, rozenou Steidlovou, Němku z Pochlovic. Ve Falknově byli oba Josefové zatčeni a podrobeni krutým výslechům. Potom byli oba odvezeni do Karlových Varů a poté do Bamberku. Po devíti

měsících byli oba propuštěni, vrátili se do Citic, kde měli domek. Podle R. Babické byl Josef Hošek starší udán českým dělníkem Nosilem pro poslech a šíření nepřátelského rozhlasu. Udařič dodal, že Josef Hošek šířil názor: "Hitler stejně válku nevyhraje, co nevidět to praskne". Za tento výrok byl poslán do Buchenwaldu, kde pravděpodobně v roce 1943 zemřel.

Josef Hošek mladší se narodil 25. září 1916 v Pochlovicích. Po otci byl příslušný do Ostrova v okrese Blatná. Dochovalo se opční prohlášení (osvědčení), které mělo číslo 95.000/84.1189 z roku 1939-7.

Vzdálenou příbuznou Josefa staršího byla Františka Telínová. Podle jejího dodatku se museli oba Hoškové při cestě do Karlových Varů svými čely mlátit hlava o hlavu a opakovat: "Jsem česká svině!".

Poznámka: Uvedená Babická, rozená Dobošová později uvedla, že Josef Hošek starší zřejmě zemřel na pochodu smrti z Buchenwaldu.

Jiří Lhoták byl tehdy, když vzpomínal na podzim 1938, ještě školák. Evakovali jsme do Zbečna a tam jsme dostali jen jednu místnost. Potom otec sehnal v Berouně dvě světnice. Přespávali jsme na podlaže, sebou jsme si přivezli jen ty nejnужnější věci. Na nádraží byli naši vojáci a ti nám dávali najíst. Někdo nás litoval a tak pro nás uspořádali sbírku. Dostal jsem obnošené šaty a dvě knížky. I když to byly jen pohádky, mám je schovány dodnes. Válka je zlá.

Emilka Závorová. Bylo mi devět let, Vládovi šest. Jeli jsme s maminkou a nevěděli jsme kam a proč. Vezla jsem si medvídku, kterého tatínek vystřílel na střelnici. Tři týdny jsme bydleli u tety v Líšné, potom ve Bzové a později v Kaznějově, kde nám v dřevěném baráku na výsypce u chemické továrny dali jednu místnost. Práci tam v chemické továrně zprostředkoval náš pan řídicí učitel.

Václav Němec. Od 1. července 1935 jsem působil jako řídicí učitel v Citicích. S Citicemi jsem se rozloučil jako jeden z posledních. Naše noviny i rozhlas nás do poslední chvíle vyzývaly, abychom neopouštěli své pozice, že vláda drží svou moc pevně ve svých rukou. Nebyla to pravda. Vyvražděním četnických stanic v Habersbiku, Gossengrünu a na Schwaderbachu svědčily o něčem jiném. Hned po henleinovském puči jsme museli po odchodu většiny českých lidí uzavřít školu. Nové paní učitelce dosud nedošel plat z ministerstva školství. Půjčil jsem jí proto na cestu do vnitrozemí pět set korun a sám jsem pak živořil. Z místních českých lidí už v obci zůstala jen rodina Nových a rodina skláře Josefa Závory, zetě Josefa Nového.

Teprve 27. září večer jsem se šel s nimi rozloučit. Neměl jsem ani na cestu. U pokladny na nádraží seděli noví neznámí lidé. Chtěl jsem jim vysvětlit svoji situaci, ale u pokladny se už mluvilo jen německy. Bylo půl jedné v noci, přijel vlak od Chebu. Nemohl jsem už čekat a skočil jsem do jednoho vagonu. Přišel průvodčí a žádal jízdenku. Neměl jsem ji a on trval na jejím předložení a přiměl mě vystoupit ve Falknově z vlaku. Bezradný a nešťastný jsem stál na nástupišti. Nikde jsem neviděl jediného českého člověka. Vlak odpískal a dal se do pohybu. V posledním okamžiku jsem skočil na poslední stupátko. V oddělení seděli neznámí lidé odněkud od Chebu nebo Aše. Byli rovněž bez jízdenek. "Vy a tenhle pán musíte v Novém Sedle opustit vlak", zvýšil průvodčí hlas! "To snad ne!" vykřikl jeden člověk. "Nám jde o životy a vy nemáte kouska citu!" Průvodčí byl ale neoblomný a ten rozzlobený člověk ho chytil "za flitr" a praštil jím o lítací dveře, které dělily oddělení lavic od části zvané kupé. Víc jsme ho už neviděli, celou cestu se už neukázal.

Maršál Göring hrozil bombardováním Prahy. Bylo proto nařízeno zatemnění a tak jsem neviděl ani názvy nádraží. Potom jsme někde zastavili. Tamní prodleva se mi ale zdála o hodně delší než ostatní a tak jsem otevřel okno a zeptal se kolem vlaku procházejících lidí: "Prosím vás, kde stojíme? WO stehen wir?" Jeden mi odpověděl: "Saat! Žatec!". Honem jsem vzbudil celé oddělení. "Říkali jste, že jedete na Plzeň, honem vystupte!" Neměl jsem nic než aktovku se školní kronikou. Vyskočil jsem z vlaku a ti lidé mi honem podávali oknem své krabice se slepicemi a králíky. Vlak na Mladotice už pískal k odjezdu, ale pozorný výpravčí, když viděl tolik běžících lidí, vlak ještě zarazil. Všichni včas doběhli.

Těsně po šesté hodině jsme dojeli do mého rodiště Kaznějova. Maminka zrovna pouštěla ze vrátek kačenky. Sepjala ruce a zvolala: "Zaplať Pánbůh, chlapče, že jsi živ!" Za dva dni došlo k Mnichovu

Vzpomínka Václava Němce (1983)

*Vsí a měst je na tisíce,
vracíme se do nich rádi.,
Když vzpomenu na Citice,
vrací se i kousek mládí..*

*Zapomenu, co mě bolí,
na smutek, co v srdci hlodá,
vidím okna naší školy
a všechno co vzala voda.*

*Co jsme se tam nazpívali
ve stínu i na výsluní.
Chléb chudý a okoralý
chutnal mládím, jeho vůní.*

*Dávno ztichly naše zpěvy
zmlkly tóny harmoniky.
Čas nás odfouk jako plevy
do všech koutů republiky*

*Než vypadnu z téhle řady,
než dohoří žití svíce,
mám tu domov. Jenom tady!
Na Vás myslím. Na Citice.*

